

**VOORONTWERP VAN DECREET TOT ONDERSTEUNING VAN
OMGEVINGSVERENIGINGEN EN OMGEVINGSPROJECTEN****Samenvatting**

Het voorontwerp van decreet tot ondersteuning van omgevingsverenigingen en omgevingsprojecten voorziet in de rechtsgrond voor het toekennen van werkingssubsidies aan omgevingsverenigingen en voor het toekennen van projectsubsidies aan actoren voor omgevingsprojecten. Het voorontwerp van decreet vervangt het decreet van 29 april 1991 tot vaststelling van de algemene regelen inzake de erkenning en de subsidiëring van de milieu-, natuur-, en ruimteverenigingen. Dit decreet wordt uitgevoerd via het besluit van de Vlaamse Regering van 18 december 2015 houdende de erkenning en subsidiëring van milieu- en natuurverenigingen en het besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de bijzondere maatregelen inzake de subsidiëring van projecten inzake duurzaam milieu- en natuurbeleid van 10 oktober 2003.

Sinds de inwerkingtreding van deze besluiten is de beleidscontext en de subsidiecontext gewijzigd en is een actualisatie van de ondersteuningsmaatregelen nodig. Het voorontwerp van decreet voorziet in de rechtsgrond voor die actualisatie.

Met het voorontwerp van decreet wil de Vlaamse Regering enerzijds actoren stimuleren om bij te dragen aan het bevorderen van de omgevingskwaliteit via het beschermen, het in stand houden of het verbeteren van de leefmilieukwaliteit, de biodiversiteit, de landschappelijke kwaliteit of de ruimtelijke kwaliteit, het bevorderen van de klimaatadaptatie en -mitigatie of van het circulaire gebruik van grondstoffen. Anderzijds richt het voorontwerp van decreet zich op de samenleving met als doel het draagvlak voor omgevingsmaatregelen te vergroten en de participatie bij omgevingsuitdagingen te stimuleren, bij zowel individuen als bij georganiseerde actoren in de maatschappij.

De bovenstaande doelstellingen worden gerealiseerd door het structureel ondersteunen van omgevingsverenigingen en hen te erkennen in hun maatschappelijke opdracht. Hiermee geeft het voorontwerp van decreet ook uitvoering aan het Verdrag van Aarhus dat het belang van de erkenning en de ondersteuning van omgevingsverenigingen vooropstelt. Daarnaast voorziet het voorontwerp van decreet in de mogelijkheid om in functie van omgevingsdoelstellingen en beleidsprioriteiten projectoproepen te lanceren en projectsubsidies toe te kennen. Deze prioriteiten sluiten aan bij de Vlaamse beleidsontwikkeling en -uitvoering en worden doorgaans bepaald in samenhang met lopende initiatieven, gebiedsgerichte processen en innovatieve programma's. Omgevingsprojecten zijn zo een belangrijke hefboom om snel in te kunnen spelen op beleidsprioriteiten binnen een bepaalde beleidsperiode. Via gerichte oproepen kunnen accenten gelegd worden en kunnen de middelen gestuurd worden naar waar ze het meest effectief en efficiënt kunnen worden ingezet.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

1. Het decreet van 29 april 1991 tot vaststelling van de algemene regelen inzake de erkenning en de subsidiëring van de milieu-, natuur-, en ruimteverenigingen (verder decreet van 1991) voorziet in de rechtsgrond voor het subsidiekader dat de subsidiëring van erkende milieu-, natuur- en ruimteverenigingen regelt en voor het toekennen van een subsidie aan milieu-, natuur- en ruimteverenigingen en aan andere actoren voor de uitwerking van projecten die de leefmilieukwaliteit, de biodiversiteit of de ruimtelijke kwaliteit bevorderen of die bijdragen tot klimaatadaptatie of -mitigatie.

Sinds de uitvoering van het decreet in 1992 met het besluit van de Vlaamse Regering van 3 juni 1992 tot vaststelling van de bijzondere regelen inzake de erkenning en subsidiëring van de milieu- en natuurverenigingen (verder besluit van 1992), werd het subsidiekader voor verenigingen 2 keer grondig gewijzigd om in te spelen op een gewijzigde beleidscontext, in 2003 en in 2015. Hiertoe werden de subsidiebepalingen in het decreet van 1991 gewijzigd en werd het besluit telkens vervangen door een nieuw besluit.

Het decreet van 1991 werd voor het luik projectsubsidie uitgevoerd via het besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de bijzondere regelen inzake de subsidiëring van projecten inzake duurzaam milieu- en natuurbeleid van 10 oktober 2003, dat het eerder van toepassing zijnde besluit ophief. Het besluit van 2003 is nog steeds van kracht, want werd nooit opgeheven. Sinds 2014 werden echter geen projectsubsidies meer toegekend volgens dat besluit.

Sinds 2015 zijn de beleidscontext en de subsidiecontext gewijzigd en is een actualisatie van het subsidiekader nodig. Daartoe werd het decreet van 1991 gewijzigd bij programmadecreet bij de begroting 2021 van 18 december 2020. Het gewijzigde decreet laat toe dat ook ruimteverenigingen naast milieu- en natuurverenigingen erkend en gesubsidieerd kunnen worden en dat ook projecten die de ruimtelijke kwaliteit bevorderen kunnen gesubsidieerd worden. Het decreet zoals laatst gewijzigd, biedt echter onvoldoende decretale basis voor de noodzakelijke wijzigingen aan het subsidiekader voor omgevingsverenigingen en dat voor omgevingsprojecten en dient daarom gewijzigd te worden.

Het voorontwerp van decreet vervangt het decreet van 1991 en biedt als subsidiedecreet een substantiële decretale basis voor de ondersteuning van omgevingsverenigingen en van omgevingsprojecten.

2. a) Milieu- en natuurverenigingen in Vlaanderen worden al sinds het besluit van 1992 erkend en ondersteund. Dat besluit gaf uitvoering aan het decreet van 1991 met het toenmalige opschrift 'Decreet tot instelling van een Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en tot vaststelling van de algemene regelen inzake de erkenning en subsidiëring van de milieu- en natuurverenigingen' en vormde het subsidiekader voor de erkende milieu- en natuurverenigingen.

Het subsidiekader van 1992 had als doel de intermediaire functie van milieu- en natuurverenigingen te erkennen, zijnde het stimuleren van zowel de bevolking als de beleidsverantwoordelijken om constructief en creatief zorg te dragen voor milieu en natuur. Via een financiële toelage voor zowel de basiswerking als voor beleidsadvisering (MiNa-raden) werden de verenigingen in deze rol ondersteund. Mede dankzij deze erkenning en subsidiëring steeg gestaag het draagvlak bij de bevolking en de interne samenwerking, de professionalisering, de tewerkstelling en de deskundigheid binnen de verenigingen.

In 2003 werd met het besluit van de Vlaamse Regering van 10 oktober 2003 tot vaststelling van de bijzondere regelen inzake de erkenning en de subsidiëring van de milieu- en natuurverenigingen (verder het besluit van 2003) het subsidiekader een eerste maal gewijzigd met oog op een gestructureerde en rechtszekere betoelaging, kwaliteitsverbetering en organisatieontwikkeling. Naast een financiering van de algemene werking voorzag het kader in een aanvullende subsidie voor specifieke activiteiten en prestaties.¹

Na een grondige evaluatie in 2013, werd in 2015 een nieuw subsidiekader gelanceerd via wijzigingen aan het decreet van 1991 en met een nieuw besluit van de Vlaamse Regering van 18 december 2015 houdende de erkenning en subsidiëring van milieu- en natuurverenigingen (verder het besluit van 2015). Dit nieuwe subsidiekader betrof een grondige wijziging in de categorieën van verenigingen die erkend en gesubsidieerd kunnen worden (geen streekverenigingen meer), in de procedure van erkenning en subsidiëring (cyclisch), in de toekenning van de subsidie (forfaitair i.p.v. gekoppeld aan activiteiten) en in de wijze van verantwoording en opvolging (inhoudelijk i.p.v. administratief).

b) Het decreet van 1991 werd via een besluit van de Vlaamse Regering van 4 augustus 1992 uitgevoerd voor het luik projectsubsidies. Dat besluit werd 3 keer gewijzigd en opgeheven met het besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de bijzondere maatregelen inzake de subsidiëring van projecten inzake duurzaam milieu- en natuurbeleid van 10 oktober 2003 (verder het projectsubsidiebesluit van 2003). Dat besluit had als doel een aanvullende subsidie te voorzien voor milieu- en natuurverenigingen voor de realisatie van projecten met betrekking tot het duurzaam lokaal milieubeleid, natuur- en milieuprojecten, natuur- en milieu-educatieve projecten en projecten inzake de intergemeentelijke en provinciale samenwerkingsstructuren. De regeling liet toe dat ook andere dan milieu- en natuurverenigingen projectsubsidies konden aanvragen voor dergelijke projecten. Hiermee werd het versterken van het middenveld beoogd samen met de draagvlakbevordering bij de bevolking.

Het projectsubsidiebesluit van 2003 werd door het departement geëvalueerd in 2013² met oog op een grondige wijziging, maar die wijziging werd nooit doorgevoerd, waardoor het projectsubsidiebesluit van 2003 nog steeds in voege is.

3. a) De erkenning en subsidiëring van milieu- en natuurverenigingen steunt heden op het subsidiekader van 2015. Dat heeft als doel organisaties te ondersteunen om verder het verschil te maken in de samenleving en de sector vertrouwen te geven en te stimuleren om zich verder te professionaliseren. Aandachtspunten hierbij zijn:

- eenvoud, eenvormigheid en transparantie in de procedure voor erkenning en subsidiëring;
- drastische vermindering van administratieve lasten en interne beheerskosten;
- een helder kader en duidelijke, resultaatgerichte en haalbare indicatoren.³

Het subsidiekader legt de focus op een organisatie-eigen en missiegedreven werking die de lat voor alle verenigingen binnen een bepaalde categorie even hoog legt. De piste met een keuzemenu voor activiteiten en de daaraan gekoppelde subsidie, is volledig verlaten. Alle verenigingen moeten inzetten op de 4 pijlers van

¹ Rapport van de administratie van 13/03/2013 van de analyseopdracht 'Subsidieregelingen Verenigingen voor het onderdeel 'subsidiebesluit'.

² Rapport van de administratie van 05/06/2013 van de analyseopdracht 'Subsidieregelingen Verenigingen voor het onderdeel 'projectsubsidiebesluit'.

³ BIS Nota aan de Vlaamse Regering bij het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende de erkenning en subsidiëring van milieu- en natuurverenigingen van 17 juli 2015.

het subsidiekader m.n. het informeren, sensibiliseren en mobiliseren van de bevolking, het informeren en ondersteunen van verschillende actoren in de samenleving, een kwalitatieve werking, netwerkversterking en de impactverhoging van de werking en de beleidsparticipatie. Voor elk van die pijlers zijn minimale normen (activiteitsnormen) bepaald per categorie.

Deze vier pijlers duiden de maatschappelijke rol van de milieu- en natuurverenigingen in Vlaanderen.

b) Ondanks het feit dat het projectsubsidiebesluit van 2003 nooit werd opgeheven, worden er geen projectsubsidies meer toegekend in uitvoering van het decreet van 1991 sinds 2014.

4. Milieu- natuur- en ruimteverenigingen zijn belangrijke maatschappelijke actoren met een breed bereik en impact op het terrein: 448.000 leden, 75.000 vrijwilligers en meer dan 800 professionele medewerkers.⁴

Gezien hun grote bereik, gezien het feit dat ze dicht bij de burger en bij maatschappelijke actoren staan en gezien hun lokale en brede verankering in de maatschappij, spelen ze een onmiskenbare rol in het realiseren van het maatschappelijk draagvlak voor en het betrekken van burgers en maatschappelijke actoren bij omgevingsuitdagingen in Vlaanderen en in het mobiliseren van deze doelgroepen tot eigen actie. Ze zetten met een breed palet aan methodieken intensief in op sensibiliseren en activeren van burgers, bedrijven en lokale besturen rond de milieu-, natuur- en ruimte-uitdagingen in Vlaanderen. Ze nemen een rol op om Vlaamse en lokale overheidsactoren alert te houden, te triggeren en aan de tand te voelen indien nodig en dat leidt tot een beter én meer gedragen beleid. Vanuit hun eigenheid (missiegedreven), hun expertise, hun kennis en netwerk, kunnen ze oplossingen aanreiken voor evoluerende maatschappelijke uitdagingen. Ze zorgen voor een sterk netwerk van geëngageerde burgers en actoren die mee het omgevingsbeleid realiseren. Daarnaast nemen ze een belangrijke rol op in het vrijwaren van kwetsbare natuurgebieden en soorten en het klimaatrobuust maken van onze omgeving.

5. Vanuit een omgevingsbenadering wordt een geïntegreerd beleid uitgerold met oog op het bevorderen van de leefmilieukwaliteit, de biodiversiteit, de landschappelijke kwaliteit, de ruimtelijke kwaliteit, de klimaatadaptatie en -mitigatie en het circulaire gebruik van grondstoffen.

Dat hiervoor een brede maatschappelijke betrokkenheid en draagvlak nodig is, wordt duidelijk gesteld in het Vlaams Regeerakkoord 2019-2023:

'Vlaanderen is een welvarende regio waar het aangenaam is om te leven en die kansen biedt om te ondernemen. Onze toenemende bevolking en groeiende economie heeft ruimte nodig, verdient een efficiënte mobiliteit en heeft nood aan grondstoffen, voedsel en alle vormen van energie. Om deze welvaart te garanderen gaan we samen met andere overheden en belanghebbenden voor een gefocust, ambitieus omgevingsbeleid met effectieve maatregelen die onze kostbare omgeving versterken.'

'De uitdagingen zijn groot maar de kansen ook. Het is dan ook nodig dat we met zijn allen in dezelfde richting aan de kar trekken om ze te realiseren. Hierbij zetten we sterk in op actieve betrokkenheid van burger en middenveld in een vroeg stadium van het proces, co-creatie en nudging om het beleid samen met belanghebbenden te vertalen naar concrete projecten en realisaties. Om zo veel mogelijk partijen in de maatschappij daarbij te betrekken, investeren we samen met sleutelspelers uit de diverse geledingen in actieve communicatie, sensibilisering en promotie.'

⁴ cijfers 2020 uit BBL-rapport 'Natuur-, milieu- en ruimteorganisaties in Vlaanderen. Omvang, bereik en impactbevraging en deskresearch 2020/2021'.

'Vlaanderen werkt volop aan haar eigen omslag naar een klimaatneutrale samenleving met duurzame economische groei en een realistisch transitiepad voor zijn burgers.'

'Om de klimaat- en energietransitie te doen slagen en ambitieuze beleidsdoelstellingen waar te maken, moeten alle belanghebbenden er nauw bij betrokken worden, is een actieve inzet van alle burgers, het middenveld, de ondernemingen en de overheden cruciaal en moet er constructief samengewerkt worden. Met dit effectieve participatietraject wordt maximaal inzet én creativiteit van iedereen aangeboord, vergroot het draagvlak, kunnen knelpunten worden weggewerkt en investeringen worden versneld.'

'De Vlaamse regering zal werk maken van een ruimtelijke omslag en onderschrijft de principes en doelstellingen van de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Tegelijk zetten we maximaal in op het vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor deze ruimtelijke omslag. Want de Vlaamse overheid kan dit niet alleen, het is een taak van alle Vlamingen.'

Ook in de beleidsnota Omgeving 2019-2024 benadrukt de minister het belang van de betrokkenheid van maatschappelijke actoren:

'Ik neem hierin mijn eigen verantwoordelijkheid, vervul een coördinerende en sturende rol ten aanzien van de beleidsvelden binnen het beleidsdomein Omgeving, sectoren, maatschappelijke actoren en burgers, en – samen met mijn collega's – andere beleidsdomeinen, die allen mee verantwoordelijk zijn voor de realisatie van het omgevingsbeleid en het behalen van de doelstellingen. Binnen mijn eigen bevoegdheden maak ik van een transversale en integrerende benadering een absoluut speerpunt. Alle maatschappelijke functies vragen ruimte om te functioneren. Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen met zijn beleidskaders en de uitvoering ervan, de bouwshift, zal ik samen met de lokale besturen en in samenwerking met maatschappelijke actoren en burgers, concretiseren.'

'Om deze brede transversale doelstellingen te realiseren zet ik actief in op sensibilisering, betrokkenheid en co-creatie. Burgers en bedrijven zijn voor mij mede-eigenaar van het omgevingsbeleid.'

Een sterk ontwikkeld middenveld is noodzakelijk voor een brede maatschappelijke betrokkenheid om samen die maatschappelijke en beleidsdoelstellingen te realiseren. Milieu-, natuur- en ruimteverenigingen en bij uitbreiding alle verenigingen die het bevorderen van de omgevingskwaliteit vooropstellen als hoofddoel, zijn belangrijke middenveldactoren. We spreken voortaan van omgevingsverenigingen.

De maatschappelijke rol van omgevingsverenigingen wordt ook erkend door het Verdrag van Aarhus dat in artikel 3, 4de lid stelt dat: *'Elke Partij voorziet in passende erkenning van en steun aan verenigingen, organisaties of groepen die milieubescherming bevorderen en waarborgt dat haar nationale rechtsstelsel strookt met deze verplichting.'*

Met het decreet van 6 december 2002 houdende instemming met het Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden, en de Bijlagen I en II, ondertekend te Aarhus op 25 juni 1998, wordt volledig gevolg gegeven aan het Verdrag van Aarhus in het Vlaamse Gewest.

Het decreet van 1991 garandeert de uitvoering van artikel 3, 4de lid van het Verdrag van Aarhus via de mogelijkheid om milieu-, natuur- en ruimteverenigingen te erkennen en te subsidiëren waarbij gesteld wordt dat dit verenigingen zijn die als hoofddoelstelling het bevorderen van de leefmilieukwaliteit, de biodiversiteit of de ruimtelijke kwaliteit vooropstellen.

6. Het voorontwerp van decreet voorziet naast een algemene erkenning en subsidiëring van omgevingsverenigingen ook de mogelijkheid om aan andere actoren een subsidie te kunnen toekennen voor de uitwerking van omgevingsprojecten die de leefmilieukwaliteit, de biodiversiteit, de landschappelijke kwaliteit of de ruimtelijke kwaliteit bevorderen of die bijdragen tot klimaatadaptatie of -mitigatie of het circulair gebruik van grondstoffen. Deze maatregel biedt de mogelijkheid om flexibel in te spelen op beleidsprioriteiten via een projectmatige subsidiëring naar een bredere groep van maatschappelijke actoren en dus tot een gerichtere inzet van omgevingsmiddelen i.f.v. prioritaire doelstellingen, thema's of doelgroepen met oog op directe impact. Dergelijke projectmatige subsidiëring creëert ook kansen om flexibel en relatief snel in te kunnen spelen op actuele noden en uitdagingen.

7. Het voorontwerp van decreet voorziet in een decretale basis voor een nieuw subsidiekader voor de erkenning en subsidiëring van omgevingsverenigingen, dat het bestaande kader inhoudelijk en procedureel wijzigt, maar wel vertrekt van de principes en steunt op de pijlers van het kader van 2015. Het voorontwerp van decreet voorziet ook in de decretale basis voor een nieuw subsidiekader voor omgevingsprojecten.

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

8. Het decreet van 1991 wordt enerzijds uitgevoerd via het besluit van 2015. Heden zijn 36 milieu- en natuurverenigingen erkend. Deze verenigingen zijn erkend voor onbepaalde duur, waardoor hun subsidie gegarandeerd is, voor zover ze hun subsidieaanvraag elke 5 jaar vernieuwen en aan de erkenningsvoorwaarden blijven voldoen. Doordat de maximale subsidie-enveloppe werd verankerd in het besluit en voorrang wordt gegeven aan erkende verenigingen, is er geen ruimte om nieuwe verenigingen te erkennen en te subsidiëren. Het kader biedt bovendien geen ruimte voor een inhoudelijke verbreding naar omgeving en naar andere verenigingen dan milieu- en natuurverenigingen. Die inhoudelijke verbreding is wenselijk omdat er meer dan alleen milieu- en natuurverenigingen bijdragen aan de realisatie van omgevingsdoelstellingen en alle verenigingen die daartoe bijdragen gelijke kansen moeten krijgen voor subsidiëring. Daartoe werd het decreet van 1991 reeds gewijzigd via het programmadecreet bij de begroting 2021 van 18 december 2020.

Anderzijds geeft het projectsubsidiebesluit van 2003 uitvoering aan het luik projectsubsidie van het decreet van 1991. Het geldende subsidiekader voor projectsubsidies, is voor wat betreft het doel en de doelgroep te beperkend binnen de actuele beleidscontext.

De minister stelde bovendien in haar beleidsnota Omgeving 2019-2024:

'Ik zal de bestaande steunmaatregelen en subsidies evalueren, en deze verder in lijn brengen met de omgevingsprioriteiten. Daarbij heb ik aandacht voor een gerichtere inzet van middelen in functie van de meest prioritaire maatschappelijke noden, kwalitatieve realisaties, toegang tot expertise, administratieve vereenvoudiging, en kostenefficiëntie. Door kritisch te evalueren welke subsidies prioritair zijn voor de realisatie van de omgevingsdoelstellingen geef ik uitvoering aan de vooropgestelde rationalisering op het vlak van subsidies.'

Een nieuw subsidiekader biedt de mogelijkheid om scherper te focussen op een impactgerichte bijdrage aan de realisatie van Vlaamse omgevingsdoelstellingen en om subsidiemiddelen flexibeler in te zetten i.f.v. beleidsprioriteiten.

9. In juli 2021 werd aan de Vlaamse Regering de conceptnota 'Subsidies in goede banen'⁵ (verder conceptnota subsidies) voorgelegd. Die legde de basis voor de wijzigingen aan de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën, bekrachtigd en afgekondigd op 1 juli 2022 door de Vlaamse Regering (verder nieuwe VCO). Deze wijzigingen betreffen onder meer de bepalingen over subsidies. Het huidige subsidiekader strookt niet met één van de nieuwe richtlijnen voor subsidies, met name de vijfjaarlijkse beleidsevaluatie. Die richtlijn stelt dat elke subsidie of elk subsidiekader elke vijf jaar beleidsmatig moet geëvalueerd worden, waarbij nagegaan wordt in welke mate het beleid dat met de subsidie wordt beoogd en de uitgaven die daarmee samenhangen, doeltreffend en doelmatig zijn. Die beleidsevaluatie vormt de basis voor een geïnformeerde beslissing van de Vlaamse Regering (of desgevallend via delegatie de gedelegeerde) om de subsidie of het subsidiekader verder te zetten of bij te stellen. Een erkenning van onbepaalde duur met de daaraan gekoppelde subsidie staat haaks op deze vijfjaarlijkse heroverweging van de subsidie.

10. a) Intussen werd in uitvoering van het besluit van 2015 een volledige subsidieperiode van 5 jaar doorlopen, 2017-2021, en is de tweede subsidieperiode 2022-2026 van start gegaan. In het najaar van 2021-voorjaar 2022 werd het besluit van 2015 geëvalueerd.⁶

Uit het onderzoek blijkt dat de verenigingen een belangrijke stap hebben gezet in de richting van een meer professionele werking. Alle gesubsidieerde verenigingen voldeden bovendien aan de doelstellingen die in het besluit werden opgenomen inzake activiteitsnormen (niveau output). Waaruit geconcludeerd werd dat deze activiteitsnormen een helder kader boden met duidelijke, resultaatgerichte en haalbare indicatoren. De subsidie heeft geleid tot extra of betere activiteiten, en via deze activiteiten werd ook aan de Vlaamse omgevingsdoelstellingen bijgedragen. De subsidies zorgden voor:

- extra financiële middelen voor de gesubsidieerde verenigingen. Deze extra financiële middelen, in combinatie met de activiteitsnormen die als voorwaarde voor erkenning aan de verenigingen worden opgelegd en de jaarlijks evaluatie hiervan, stellen de verenigingen in staat (of verplichten ze) om meer en betere activiteiten uit te voeren en zo een grotere impact te bewerkstelligen;
- een professionelere werking door de verenigingen. Vanuit de voorwaarden van de subsidie worden verenigingen aangemoedigd om planmatiger te werken, vrijwilligers beter te ondersteunen, enzovoort. Deze professionelere werking leidt waarschijnlijk tot het uitvoeren van meer en betere activiteiten.

Vooruitkijkend naar de hervorming van het besluit, en de aandacht die meer op het niveau 'impact' zal komen te liggen, werd in het evaluatieonderzoek ook nagegaan in hoeverre de verenigingen al impactgericht werken en inzicht verschaffen in de impact die ze bewerkstelligen.

Noch op het niveau van het besluit, noch door de individuele verenigingen werden SMART-doelstellingen geformuleerd op het niveau van impact. De verenigingen houden niet bij welke impact ze bewerkstelligen en hoe groot die impact is. De evaluatie van de verenigingen in het kader van het verkrijgen van de subsidies is ook nog niet gericht op het in kaart brengen van de impact die bewerkstelligd werd. Tijdens de visitaties werden hoogstens aanbevelingen geformuleerd ten aanzien van meer 'impactgericht werken'.

Het drastisch verlagen van de administratieve lasten en interne beheerskosten van de subsidieregeling, was één van de betrachtingen in het besluit van 2015. Uit het

⁵ VR 2021 1607 MED.0260/2TER

⁶ Rapport van de administratie van 10/02/2021 over de 'Evaluatie van de erkenning en subsidiëring van milieu- en natuurverenigingen – voor de subsidieperiode 2017-2020'.

evaluatieonderzoek kwam echter naar voor dat de administratieve lasten, voor de kleinere verenigingen, nog steeds te hoog zijn⁷. Voor grotere verenigingen vormen de activiteiten die aan de basis liggen van de administratieve werklust, minder een knelpunt omdat deze activiteiten (bv. planmatige aanpak) vaak sowieso gedaan worden of omdat ze meer ervaring hebben met rapportering en dergelijke meer.

b) Het projectsubsidiebesluit van 2003 werd eveneens geëvalueerd, in 2013, met oog op een nieuwe regeling⁸. Uit die evaluatie bleek dat het besluit een erg detaillistische en rigide regeling van de procedure bevat en bovendien een zware beheerkost en veel administratieve lasten genereert. Een soepelere regeling met een lagere beheerkost en minder administratieve lasten die bovendien mogelijkheden biedt om in te spelen op beleidsprioriteiten en in functie daarvan flexibeler kan ingevuld worden naar doelgroep en doelstelling toe, past beter bij de huidige beleidscontext.

11. Het nieuwe subsidiekader voor omgevingsverenigingen en voor omgevingsprojecten bevat verschillende elementen die een rechtsgrond vergen in een decreet. Het van toepassing zijnde decreet van 1991 is een overblijfsel, na vele wijzigingen, van losstaande bepalingen en biedt onvoldoende rechtsgrond voor al die elementen. Sommige hoofdstukken zijn zelfs zonder voorwerp omdat alle onderliggende artikelen opgeheven zijn. Het is aangewezen het decreet van 1991 te vervangen door een nieuw inhoudelijk en specifiek 'subsidiedecreet' voor de ondersteuning van omgevingsverenigingen en van omgevingsprojecten.

De nadere uitwerking van de artikelen 11, 12, 15 en 16 van het decreet van 1991 vinden we in het van toepassing zijnde besluit van 2015. Uit het advies van de Raad van State⁹ op dit besluit blijkt dat een aantal elementen een decretale verankering hadden moeten krijgen, deze zijn:

- de oprichting, samenstelling en opdrachten van de adviescommissie en de erkenningscommissie die de verschillende aanvragen tot erkenning en/of subsidiëring evalueren;
- de oprichting, samenstelling en opdrachten van de begeleidingscommissie die de algemene werking van de verenigingen evalueert;
- de mogelijkheid om een startsubsidie toe te kennen.

In het nieuwe subsidiekader zijn ook commissies voorzien die tussenkomen als adviesorgaan voor de erkenning en subsidiëring van omgevingsverenigingen en bij de tussentijdse evaluatie. Het nieuwe subsidiekader voorziet ook in een startsubsidie. Beide elementen zullen dus via decretale bepalingen verankerd moeten worden om een rechtsgrond te hebben.

De bepaling over de subsidiëring van omgevingsprojecten is eveneens onvoldoende om als rechtsgrond te kunnen dienen voor de projectsubsidies voor omgevingsprojecten.

Het voorontwerp van decreet biedt daarom de rechtsgrond voor volgende essentiële elementen van het subsidiekader:

- grondslag en doel van de subsidies
- beschrijving van de activiteiten van algemeen belang die gesubsidieerd worden
- welke subsidie-instrumenten kunnen ingezet worden
- duurtijd van de subsidies

⁷ Rapport van de administratie van 13/03/2013 van de analyseopdracht 'Subsidieregelingen Verenigingen voor het onderdeel 'subsidiebesluit'.

⁸ Rapport van de administratie van 05/06/2013 van de analyseopdracht 'Subsidieregelingen Verenigingen voor het onderdeel 'projectsubsidiebesluit'

⁹ Advies 58.517/1 van 16 december 2015

- beschrijving van de doelgroepen van de verschillende subsidies
- ontvankelijkheidsvoorwaarden
- erkennings- en subsidievoorwaarden
- beoordelingscriteria
- evaluatiecriteria
- subsidievereisten
- wijze waarop subsidiebedragen worden bepaald en uitbetaald
- oprichting van commissies, hun samenstelling en taakstelling en de onverenigbaarheden die gelden
- het toezicht op de aanwending van de subsidies
- de subsidiabele en niet subsidiabele kosten
- bepalingen over de gegevensbescherming en openbaarmaking.

Beleidsmaatregelen en doelstelling

12. Maatschappelijke- en beleidsdoelstelling

- a) Het voorontwerp van decreet biedt de rechtsgrond voor een nieuwe subsidiekader

voor omgevingsverenigingen en omgevingsprojecten.

Het doel van het voorontwerp van decreet situeert zich op twee niveaus. Enerzijds opereert het voorontwerp van decreet op het niveau van de fysieke omgeving en wil het bijdragen aan het bevorderen van de kwaliteit ervan. Het bevorderen van de omgevingskwaliteit houdt het beschermen, het in stand houden of het verbeteren van de leefmilieukwaliteit, de biodiversiteit, de landschappelijke kwaliteit of de ruimtelijke kwaliteit in, alsook het bevorderen van de klimaatadaptatie en -mitigatie of van het circulaire gebruik van grondstoffen.

Anderzijds opereert het voorontwerp van decreet op het niveau van de samenleving, waarbinnen het voorontwerp van decreet het draagvlak voor omgevingsmaatregelen wil vergroten en de participatie bij omgevingsuitdagingen wil stimuleren, bij zowel individuen als bij georganiseerde actoren in de maatschappij.

De bovenstaande doelstellingen worden enerzijds gerealiseerd door het ondersteunen van omgevingsverenigingen en hen te erkennen in hun maatschappelijke opdracht. Hiermee geeft het voorontwerp van decreet ook uitvoering aan het Verdrag van Aarhus.

Omgevingsverenigingen zijn maatschappelijke organisaties, die zich vanuit hun bestaansreden engageren tot het bevorderen van de omgevingskwaliteit en inzetten op:

- het creëren van betrokkenheid bij omgevingsuitdagingen;
- beleidsparticipatie;
- het verenigen en versterken van individuen en actoren rond omgevingsuitdagingen.

Om de betrokkenheid van burgers of actoren te vergroten zetten zij in op een breed palet aan instrumenten en methodieken gaande van het informeren op een kwaliteitsvolle manier, het consulteren, de inspraak stimuleren tot het samenwerken met burgers of actoren aan bijvoorbeeld oplossingen voor omgevingsuitdagingen of concrete actie op het terrein zoals een zwerfvuil opruimactie of zelf de bodemkwaliteit meten in de eigen tuin (citizen science).

De Vlaamse Regering erkent bovendien de beleidsrol van de omgevingsverenigingen. Daarom vindt ze het belangrijk dat deze verenigingen participeren aan het beleid, hetzij het Vlaamse beleid, hetzij het lokale beleid, afhankelijk van de categorie. De participatie aan het beleid kent een ruime invulling en slaat op alle fasen van de beleidsvorming. Een vereniging, die vooral een rol opneemt als kenniscentrum, kan bijvoorbeeld vanuit haar kennisopbouwende rol

bijdragen aan de beleidsonderbouwing. Het hoeft dus niet altijd te gaan over deelname in adviesraden en andere beleidsorganen. Kritische duiding geven bij een beslissing die genomen is op een toegankelijk manier naar de eigen achterban of het brede publiek is ook een vorm van beleidsparticipatie omdat je zo bijdraagt aan de beleidsuitvoering via communicatie.

Burgers of actoren verenigen en versterken, slaat enerzijds op het belang van 'community building', netwerking en samenwerking bij omgevingsuitdagingen vanuit het uitgangspunt dat men samen sterker staat en anderzijds op initiatieven die de burger of de actoren versterken in het aangaan van omgevingsuitdagingen. Dat kan gaan over kennisversterking, competenties ontwikkelen, handelingsperspectieven aanbieden en het aanreiken van concrete oplossingen. Ook het faciliteren en het ondersteunen van initiatieven van actoren of burgers valt onder versterken.

Anderzijds voorziet het voorontwerp van decreet in de mogelijkheid om in functie van omgevingsdoelstellingen en beleidsprioriteiten projectoproepen te lanceren. Het dubbel doel van dit voorontwerp van decreet, met name bijdragen aan de kwaliteit van de fysieke omgeving en het vergroten van draagvlak door samenwerking, vormt ook de basis voor de gerichte subsidiëring van omgevingsprojecten. Deze prioriteiten sluiten aan bij de Vlaamse beleidsontwikkeling en -uitvoering en worden doorgaans bepaald in samenhang met lopende initiatieven, gebiedsgerichte processen en innovatieve programma's. De activiteiten die gevat zijn binnen het instrument van de projectsubsidie kunnen zeer uiteenlopend zijn en worden per projectoproep verder gespecificeerd. Zo kunnen er projectoproepen zijn voor concrete terreinrealisatie in uitvoering van Vlaamse beleidsmaatregelen, voor het uittesten van bepaalde beleidsinstrumenten, voor het voeden van Vlaamse beleidsontwikkelingen, voor het stimuleren van kennisopbouw en voorbeeldaanpakken, voor het ontwikkelen van instrumenten om de aanpak van uitdagingen in het omgevingsbeleid (lokaal en Vlaams) te verankeren of voor het ontwikkelen van draagvlak en het stimuleren van gedragsverandering. Daarbij is het belangrijk dat dergelijke omgevingsprojecten een voorbeeldrol vervullen t.a.v. andere maatschappelijke actoren en dat er een uitgebreide kennisdeling plaatsvindt over de resultaten die uit deze projecten voortvloeien.

b) De minister wil een versterkt en gediversifieerd maatschappelijk middenveld dat vanuit een missiegedreven werking op een professionele wijze opereert en bijdraagt aan de omgevingstransities in het Vlaamse Gewest. Het voorontwerp van decreet voorziet in drie subsidie-instrumenten:

1) Een structurele werkingsubsidie voor omgevingsverenigingen die vandaag al een sterke verankering genieten in de maatschappij en vanuit hun eigenheid (missiegedreven) en een bestaande sterke werking (professionaliteit) een belangrijke hefboom bieden voor de realisatie van Vlaamse omgevingsdoelstellingen. Door hun sterke verankering in de maatschappij, waar de overheid soms nog onvoldoende netwerken heeft, kunnen zij een breed actorveld bereiken op een impactvolle manier. Die hefboom uit zich op 2 manieren. Enerzijds kunnen deze maatschappelijke organisaties een grote groep vrijwilligers mobiliseren tot gerichte actie, anderzijds is de hefboom ook financieel. De subsidiemaatregel en de daaraan gekoppelde vereisten waaraan ze moeten voldoen, leveren hen de mogelijkheid om extra middelen te genereren via andere inkomsten en deze in te zetten voor de realisatie van omgevingsdoelen. Zo kan een gewestelijke ledenvereniging voor omgeving via een lidmaatschapsbijdrage extra inkomsten genereren om in te zetten voor de realisatie van omgevingsdoelstellingen en haar missie.

2) Een startsubsidie voor nieuwe kansrijke en beloftevolle initiatieven die zich engageren rond actuele problematieken, uitdagingen, inzichten of opportuniteiten rond omgeving. De startsubsidie moet hen een extra duw in de rug geven om zich verder te ontwikkelen tot een professioneel opererende organisatie met een stabiele financiële en organisatorische structuur. De subsidie is voor deze verenigingen vaak een katalysator voor de financiering om een professioneel onderbouwde werking te kunnen opstarten.

3) Projectsubsidies voor de realisatie van omgevingsprojecten. Omgevingsprojecten zijn een belangrijke hefboom om snel in te kunnen spelen op beleidsprioriteiten binnen een bepaalde beleidsperiode. Via gerichte oproepen kunnen accenten gelegd worden en kunnen de middelen gestuurd worden naar waar ze het meest effectief en efficiënt kunnen worden ingezet.

13. Krachtlijnen van het voorontwerp van decreet

1) Het voorontwerp van decreet opereert binnen een geïntegreerd omgevingsbeleid dat ruimte biedt voor eigen accenten bij maatschappelijke actoren.

Maatschappelijke vraagstukken die de leefomgeving aanbelangen worden gekenmerkt door een toenemende complexiteit. Om goede oplossingen te vinden, kunnen deze vraagstukken niet vanuit één oogpunt benaderd worden, maar wel vanuit een integrerend, coördinerend en verbindend omgevingsbeleid.

Dat omgevingsbeleid staat garant voor een kwaliteitsvolle leefomgeving met respect voor mens, dier en ecosysteem waarbij gestreefd wordt naar een duurzame omgang met diverse natuurlijke hulpbronnen in een koolstofarme, energiezuinige, klimaatintelligente samenleving.

Beleidsontwikkeling en -uitvoering gebeuren steeds meer samen met maatschappelijke actoren. Zeker in het omgevingsbeleid werkt een top-down benadering niet. Het beantwoorden van alle uitdagingen vraagt:

- mobilisatie van multidisciplinaire kennis bij kennispartners
- een stevig maatschappelijk draagvlak
- besturen in partnerschap
- verschillende vormen van participatie
- een sterke en stabiele besluitvorming vanuit het algemeen belang in balans met de rechtmatige belangen van particulieren.

Burgers, bedrijven en heel wat maatschappelijke actoren realiseren eigen doelstellingen die vaak een deel van de omgevingsgebruiksruimte invullen. Om die doelstellingen te doen aansluiten op het omgevingsbeleid, zijn er verschillende instrumenten die deze maatschappelijke ontwikkelingen ondersteunen, waaronder subsidies.

2) Het voorontwerp van decreet opereert vanuit het respect voor de eigenheid en de civiele rol van omgevingsverenigingen en geeft zo invulling aan het Verdrag van Aarhus.

Omgevingsverenigingen zijn maatschappelijke actoren die vanuit hun missie en visie een eigen plaats innemen in het democratische proces: ze verbinden burgers en andere maatschappelijke actoren, versterken hun capaciteit om hun rol te spelen en geven ook een publieke stem aan hun noden en verzuchtingen.

Ze ontwikkelen op eigen initiatief en onder eigen verantwoordelijkheid praktijken die op kleine of grote schaal uitdagende of moeilijke maatschappelijke kwesties aanpakken en schuiven deze naar voren op de publieke agenda.

We erkennen omgevingsverenigingen in die rol en geven ze dus ook ruimte en het vertrouwen om vanuit hun missie en visie vorm te geven aan hun rol zoals ze dat zelf wensen, en om van daaruit een (missiegedreven) werking te ontplooiën.

- 3) Het voorontwerp van decreet erkent een gediversifieerd verenigingslandschap en een breed maatschappelijk actorveld, zowel op het lokale niveau als op het gewestelijke niveau.

Eenzijds erkent het voorontwerp van decreet dat omgevingsverenigingen zowel gewestelijk als regionaal een maatschappelijk relevante rol hebben. Het voorontwerp van decreet erkent daarom 4 categorieën van omgevingsverenigingen:

- a) De gewestelijke verenigingen zijn actief in heel Vlaanderen.

Het zijn hoofdzakelijk kennis- en/of expertisecentra rond een bepaald thema of rond een geïntegreerde aanpak voor omgevingstransities, gericht op het realiseren van impact in een specifiek beleidsveld en/of bij specifieke doelgroepen.

Binnen deze groep zijn er grote verschillen in grootte van vereniging, bereik, impact en rol die ze opnemen in de maatschappij. Voor allen geldt wel dat ze kennis- en expertisecentra zijn binnen hun afgebakend werkingsgebied en via het aanreiken van oplossingen voor maatschappelijke omgevingsuitdagingen hun bijdrage leveren aan de Vlaamse omgevingsdoelstellingen. Hun doelgroepgerichte werking maakt dat ze dichterbij de verschillende maatschappelijke actoren (bv. bedrijven) staan dan de overheid. Om die reden zijn het wenselijke schakels tussen overheid en specifieke doelgroepen en dus waardevolle partners voor de Vlaamse overheid en voor de realisatie van Vlaamse omgevingsdoelstellingen.

- b) De regionale verenigingen zijn actief in een bepaalde regio en tonen hun maatschappelijke meerwaarde via hun sterke lokale maatschappelijke en beleidsmatige verankering. Die lokale verankering is ook voor de realisatie van Vlaamse omgevingsdoelstellingen van belang. Ze zorgen via allerlei activiteiten voor een (boven)lokale mobilisatie van burgers en overheden en andere actoren, ze zorgen mee voor het lokale draagvlak voor Vlaamse omgevingsuitdagingen en triggeren het lokale beleid en bereiken via sensibilisering een breed publiek. Ze hebben ook een onmiskenbare kennis van de lokale (beleidsmatige) situatie en spelen een rol in de kwaliteitsbewaking van de lokale omgevingskwaliteit.

De diversiteit aan regionale verenigingen in de praktijk is breder dan de regionale verenigingen die momenteel erkend zijn. Ook verenigingen met een werking die zich focust op het verbinden en betrekken van actoren op een bovenlokaal niveau, al dan niet met een meer thematische invulling (bv. ruimte) ontplooiën of kunnen een regionale werking ontplooiën die een belangrijke bijdrage kan leveren aan het bevorderen van de omgevingskwaliteit en aan de realisatie van Vlaamse omgevingsdoelstellingen. Om die verenigingen ook toe laten, verlaat het nieuwe kader de kwantitatieve criteria inzake ledenaantallen en focust het nieuwe kader op een sterke bovenlokale werking, die burgers en actoren activeert, verbindt en betreft, voldoende vernieuwing inbrengt en Vlaamse omgevingsdoelstellingen lokaal verankert.

c) Het voorontwerp van decreet erkent de koepel- en netwerkversterkende rol voor een

omgevingsvereniging in Vlaanderen. Deze koepelrol kan enkel door één omgevingsvereniging vervuld worden. De gewestelijke koepelvereniging voor omgeving is de netwerkorganisatie die andere omgevingsverenigingen verenigt, mobiliseert, versterkt en professionaliseert. De koepelorganisatie is de vertegenwoordiger van de sector en ook het aanspreekpunt voor de Vlaamse overheid en vervult ook een belangrijke beleidsmatige rol in Vlaanderen.

d) Gewestelijke ledenverenigingen voor omgeving hebben

een brede verbindende en mobiliserende rol van tientallen duizenden vrijwilligers in het Vlaamse Gewest. Een gewestelijke ledenvereniging voor omgeving is een 'beweging'-organisatie in Vlaanderen binnen het beleidsveld omgeving. Ze vervult een beleidsmatige rol t.a.v. Vlaamse overheid. Ze staat in voor een brede maatschappelijke werking, het verenigen van tienduizenden burgers en het realiseren van burgerbetrokkenheid en concrete realisaties met vele vrijwilligers die georganiseerd zijn in lokale afdelingen (bewegingswerking).

Anderzijds erkent het voorontwerp van decreet een breed maatschappelijk actorveld in de realisatie van de omgevingsprojecten. Bedrijven, kennisinstellingen, lokale overheden en andere organisaties zijn essentiële partners van het omgevingsbeleid. Het voorontwerp van decreet stimuleert hen via gerichte projectoproepen een concrete bijdrage te leveren aan dat beleid.

4) Het voorontwerp van decreet garandeert continuïteit en vernieuwing.

Alle verenigingen die vandaag erkend zijn, passen onder een van de hogervermelde vier categorieën. Dit geeft hun een garantie dat hun werking ook in een nieuw subsidiekader verder kan worden gesubsidieerd.

Continuïteit verwijst ook naar het cyclisch karakter van het subsidiekader.

Opeenvolgende subsidieperiodes worden beschouwd als een cyclisch gegeven, waarbij plannen, opvolgen, bijsturen en evalueren als een continuüm worden benaderd. Enerzijds verwacht het kader dat verenigingen in een nieuwe aanvraag zelf terugblikken op de voorgaande periode en deze evalueren en eventuele 'lessons learned' meenemen naar de volgende periode. Concrete resultaten uit een voorgaande periode kunnen bovendien een toekomstgericht verhaal (in het nieuwe meerjarenplan) meer geloofwaardigheid geven en dus versterken. Anderzijds wordt bij de beoordeling van de erkennings- en subsidiëringaanvraag, naast de elementen die in de aanvraag vervat zijn, ook rekening gehouden met de tussentijdse evaluatie van de voorbije periode.

Tegelijk zet het nieuwe subsidiekader in op vernieuwing op 2 niveaus.

Op het niveau van de omgevingsverenigingen bieden de startsubsidie en de in de tijd beperkte erkenning kansen voor vernieuwing.

Enerzijds voorziet het kader in een startsubsidie. Daarmee wil het kader vernieuwing en innovatie stimuleren binnen de sector van omgevingsverenigingen. Nieuwe, beloftevolle initiatieven die nog niet aan alle erkenningsvoorwaarden voldoen, krijgen kansen om zich verder te ontwikkelen, zowel op het gewestelijke als op het regionale niveau. Met een startsubsidie geven we dergelijke nieuwe initiatieven een kans om een werking te ontwikkelen om vanaf de volgende periode te voldoen aan de voorwaarden voor erkenning. Een startsubsidie is éénmalig en loopt na toekenning tot het einde van een subsidieperiode. Het is de bedoeling dat een vereniging na een startsubsidie een aanvraag tot erkenning en subsidiëring indient. Elke subsidieperiode kunnen zo kansen gecreëerd worden voor nieuwe initiatieven. Een startsubsidie verloopt via een oproep.

Anderzijds wordt vernieuwing gegarandeerd door de erkenning en subsidiëring te beperken in de tijd tot maximaal 5 jaar. Met deze beperking in de tijd voldoet het nieuwe subsidiekader aan de nieuwe bepaling in de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën die stelt dat elke subsidie elke 5 jaar beleidsmatig geëvalueerd moet worden vooraleer ze kan worden verder gezet. De verenigingen die erkend zijn, moeten een nieuwe erkennings- en subsidiëringsaanvraag indienen voor een volgende subsidieperiode. Daarna volgt een kwalitatieve beoordeling van de werking van de verenigingen, die bepalend kan zijn voor het al dan niet toekennen van een erkenning en subsidie. Zo krijgen alle verenigingen de kans om erkend en gesubsidieerd te worden en worden ze allemaal op gelijke voet behandeld. Een vijfjaarlijkse erkenning en subsidie daagt verenigingen uit om het beste van zichzelf te geven en stimuleert dus vernieuwing.

Op het niveau van de projectsubsidies is vernieuwing gegarandeerd door de flexibiliteit die dit instrument biedt om in functie van noden en prioriteiten een specifieke oproep te kunnen lanceren, waarbij doelgroepen, doelstellingen, subsidiebedragen op maat van die noden en prioriteiten kunnen ingevuld worden. Via de projectsubsidies wordt innovatie gestimuleerd vanuit de voorbeeld- en pilootwaarde die deze projecten moeten kunnen aantonen.

5) Het voorontwerp van decreet stimuleert een kwaliteitsvolle, resultaatgerichte en impactgedreven werking van omgevingsverenigingen.

Dit voorontwerp van decreet vertrekt vanuit het principe van 'subsidies in ruil voor kwaliteit' en gaat uit van de zelfsturende capaciteit van elke vereniging. Organisaties bepalen zelf in grote mate de kaders waarbinnen ze hun missie en visie willen waarmaken. Ze houden de vinger aan de maatschappelijke pols en ze bepalen zelf hun doelen én de bijbehorende strategie en aanpak. Het voorontwerp van decreet legt daarom geen kwantitatieve of strikt vormelijke normen op met betrekking tot de werking. Bij het indienen van hun aanvraag tot erkenning en subsidiëring formuleren omgevingsverenigingen zelf (voldoende ambitieuze, maar realistische) doelstellingen, welke (eind- en tussentijdse) resultaten ze willen behalen en koppelen daaraan kwalitatieve indicatoren, waar mogelijk met een kwantitatieve invulling op het niveau van output, bereik en impact (de verandering die ze bij de doelgroep beogen of op vlak van omgevingskwaliteit) en volgen die doorheen de subsidieperiode bewust en onderbouwd op. Ze leggen daarbij ook de link naar Vlaamse omgevingsdoelstellingen. De te behalen doelstellingen kunnen onderdeel zijn van een onderhandeling tussen overheid en vereniging en worden opgenomen in een meerjarenverbintenis. De vereniging stelt in haar meerjarenverbintenis doelstellingen en daarbij horende resultaten voorop. De voortgang wordt getoetst aan de hand van indicatoren en de vooropgestelde mijlpalen. Kan de vereniging aan het einde van de subsidieperiode de realisatie van de doelstellingen niet of onvoldoende aantonen, moet ze kunnen aantonen dat haar werking gericht was op het behalen van de resultaten, als verantwoording voor de subsidie. De verantwoordelijkheid voor het formuleren van SMART-doelstellingen ligt bij de verenigingen zelf. Dit verplicht hen om hun werking kritisch in vraag te stellen en na te gaan welke impact ze willen realiseren. Dit biedt hun ook meer 'eigen ruimte' om een missiegedreven werking te realiseren.

Deze aanpak verschilt grondig van de opvolging die in het huidige subsidiekader is voorzien. We stellen immers vast dat het kader van de activiteitenmodules met kwantitatieve prestatie-indicatoren (output) ervaren wordt als een keurslijf en te richtingbepalend is en de vrijheid voor eigen keuzes om doelstellingen te behalen beknot. De activiteitsnormen geven wel een indicatie van het bereik (in absolute aantallen), maar weinig informatie over de impact en de realisatie van de doelstellingen die de vereniging zelf vooropstelt. De beoordeling van de

erkenning- en subsidieaanvraag is een kwalitatieve beoordeling die nagaat in welke mate de vereniging bijdraagt aan het doel van het voorontwerp van decreet, de kernopdrachten, zoals bepaald voor elke categorie, vervult, en in welke mate ze op een professionele wijze werkt.

Naast de kwaliteit van de inhoudelijk werking schenkt het subsidiekader ook aandacht aan de kwaliteit van de zakelijke werking met oog op een performante organisatie. Daarbij wordt er gekeken naar de financiële gezondheid van de organisatie en het financieel beleid. De financiële draagkracht van de vereniging is belangrijk voor een stabiele toekomstgerichte werking. Op een zuinige en zorgvuldige manier omgaan met middelen is dus belangrijk.

Een performante werking hangt niet enkel af van financiële middelen, maar ook van het menselijk kapitaal. Aandacht gaat daarbij o.m. naar omkadering, ontwikkeling, welzijn van medewerkers, teamvorming, kennisborging- en deling. Ook de wijze waarop de vereniging goed wordt bestuurd is onderdeel van de zakelijke werking, met o.m. aandacht voor transparantie in de besluitvorming, duidelijkheid over de bevoegdheden van de bestuursorganen en diversiteit in de bestuursorganen.

Het streven naar meer kwaliteit wordt tevens ondersteund door het invoeren van een variabele subsidie. Binnen elke categorie van verenigingen zijn er wezenlijke verschillen tussen de verenigingen, wat betreft grootte, werking, bereik en ook kwaliteit. Het huidige subsidiekader biedt geen mogelijkheden om substantieel te differentiëren. Het nieuwe subsidiekader voorziet in de mogelijkheid om een variabele subsidie toe te kennen. Die vertrekt van een basisbedrag, dat per categorie wordt bepaald, en kan verlaagd of verhoogd worden in functie van de beoordeling van de kwaliteit van de werking. Deze variabele subsidie biedt ruimte om voldoende te kunnen differentiëren op basis van het resultaat van de beoordeling van de beoordelingscriteria.

Verenigingen die op basis van de beoordeling een hoger subsidiebedrag dan het basisbedrag krijgen worden gestimuleerd om ook in de volgende periode éézelfde kwaliteit voorop te stellen. Verenigingen met een lager subsidiebedrag worden gestimuleerd tot een kwaliteitsverbetering om in de volgende periode een hoger subsidiebedrag te kunnen bekomen.

Tot slot is binnen het proces van de tussentijdse evaluatie een stimulans voorzien voor continue kwaliteitsverbetering. Zo worden er bij een negatieve tussentijdse evaluatie aanbevelingen geformuleerd. Bij een volgende erkenningaanvraag wordt getoetst hoe er met de aanbevelingen werd omgegaan. Een onvoldoende opvolging leidt tot een negatieve beoordeling. Het systeem van aanbevelingen zorgt voor een permanente focus op kwaliteitsverbetering, omdat punten van aandacht binnen een erkenningsperiode doorwerken naar de volgende erkenningsperiode.

6) Proportionele planlast met oog op een verdere administratieve lastenverlaging voor de omgevingsverenigingen.

Een van de verbetervoorstellen die opgenomen zijn in de conceptnota 'Subsidies in goede banen' is om de lasten die gepaard gaan met subsidieregelingen proportioneel te benaderen om de administratieve lasten en regeldruk beperkt te houden. Het subsidiekader voorziet in een gedifferentieerde aanpak voor het indienen van verantwoordingsstukken en voor de opvolging en evaluatie afhankelijk van de categorie waartoe men behoort. Voor de regionale verenigingen is zo een tweejaarlijkse inhoudelijke rapportering en opvolging voorzien en een risicogebaseerde evaluatie, terwijl voor de gewestelijke omgevingsverenigingen de rapportering en opvolging jaarlijks is en de evaluatie standaard voorzien is voor elke vereniging.

Impactanalyse

Maatschappelijke impact

14. Het voorontwerp van decreet voorziet in de mogelijkheid dat het maatschappelijk middenveld zich ontwikkelt en verder professionaliseert rond omgevings-uitdagingen.

Armoedetoets

15. Het voorontwerp van decreet is niet onderhevig aan de armoedetoets.

Impact op de grondrechten en het gelijkheidsbeginsel

16. Het voorontwerp van decreet heeft geen specifieke impact op de grondrechten en het gelijkheidsbeginsel.

Budgettaire impact

17. Het voorontwerp van decreet heeft op zichzelf geen budgettaire impact. Het maximale bedrag dat in het betreffende jaar kan worden aangewend voor de uitvoering van dit voorontwerp van decreet wordt bepaald in de uitgavenbegroting van de Vlaamse Regering, die het Vlaams Parlement jaarlijks goedkeurt.

Kind- en jongereneffectenrapport (JoKER)

18. Gezien dit voorontwerp van decreet geen maatregelen treft die impact hebben op kinderen en jongeren, werd er voor het voorliggend ontwerp geen kind- en jongereneffectenrapport opgemaakt.

Bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen en op Brussel

19. Dit voorontwerp van decreet heeft geen bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen of op Brussel.

Toets aan Europese Staatssteunregels

20. De werkingssubsidie aan omgevingsverenigingen is geen staatssteun omdat niet aan alle 5 de criteria voor staatssteun is voldaan. De werkingssubsidie voldoet niet aan 'de maatregel vervalst de mededinging (in potentie) en (dreigt te) leiden tot een ongunstige beïnvloeding van het handelsverkeer in de EU.'

De steunmaatregel dient een zuiver maatschappelijke doelstelling die niet-economisch van aard is. De steunmaatregel heeft als doel een bijdrage te leveren aan het bevorderen van de omgevingskwaliteit en bij te dragen aan de realisatie van Vlaamse omgevingsdoelstellingen. Omgevingsverenigingen zijn voor die activiteiten (cfr. artikel 6, 7, 8 en 9), die met de subsidie beoogd worden, niet actief in een sector waar er concurrentie is of kan zijn, want het betreft activiteiten die buiten het economische verkeer vallen of neerkomen op het uitoefenen van een overheidstaak. Het zijn activiteiten van algemeen maatschappelijk belang.

Projectsubsidies die toegekend kunnen worden aan andere actoren dan omgevingsverenigingen, kunnen wel aanleiding geven tot staatssteun, als er sprake is van actoren die actief zijn in een sector waar er concurrentie is of kan zijn. De doelgroep van de projectsubsidie wordt per projectoproep bepaald. Per projectoproep zal er ook aan de staatssteunregels getoetst worden.

Implementatie

21. Het departement staat in voor de uitvoering, de monitoring en evaluatie van het voorontwerp van decreet. Het departement is tevens verantwoordelijk voor het toezicht op de aanwending van de subsidies die op basis van het voorontwerp van decreet toegekend worden.

22. De Vlaamse Regering kan de datum van inwerkingtreding bepalen en uiterlijk 1 juli 2024.

23. Verenigingen die erkend en gesubsidieerd worden op basis van het decreet van 1991, worden voor de lopende subsidiëringperiode (tot en met 2026) verder opgevolgd, geëvalueerd en gesubsidieerd op basis van de bepalingen van dat decreet.

C. Totstandkomingsprocedure

24. De voorstellen voor optimalisatie van het subsidiekader werden voorbereid door het departement. Voor het luik van de werkingssubsidies aan omgevingsverenigingen gebeurde dat in samenwerking met de Bond Beter Leefmilieu en Natuurpunt als vertegenwoordigers voor de sector.

25. Het wetgevingstechnisch en taalkundig advies (ref. 2022/415) werd geformuleerd op 25 november 2022.

26. Het advies van de Inspectie van Financiën (PvS/2022005042) werd uitgebracht op 23 december 2022. Het gunstige advies van de Inspectie van Financiën gaf geen aanleiding tot aanpassingen van het voorontwerp van decreet.

27. Op 29 maart 2023 werd het begrotingsakkoord verleend aan het voorontwerp van decreet (FA/2022005042) op voorwaarde dat:

- de budgettaire impact wordt opgevangen binnen de beschikbare refertekredieten en dit geen aanleiding geeft tot een meervraag in de toekomst;
- de inspanningsverbintenis wordt omgezet in een resultaatsverbintenis in de zin dat het niet behalen van de SMART-doelstellingen / performantieindicatoren kan leiden tot het inhouden of verminderen van de subsidie;
- het subsidiekader minstens alle elementen bevat zoals vermeld in artikel 76/2 van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën en per periode van vijf jaar minstens een keer wordt onderworpen aan een grondige beleidsevaluatie.

De eerste twee voorwaarden zijn in het voorontwerp van decreet als volgt vervuld:

- de budgettaire impact wordt opgevangen binnen de beschikbare refertekredieten, zoals vermeld onder titel 3. A. 'Budgettaire impact voor de Vlaamse overheid' verder in deze nota;
- het voorontwerp werd aangepast in de zin dat de verenigingen een meerjarenverbintenis aangaan. De meerjarenverbintenis bevat in uitvoering van het meerjarenplan een overzicht van de doelstellingen die de vereniging vooropstelt en de beoogde resultaten waartoe ze zich engageert, met vermelding van de interventies die ze zal leveren om de doelstellingen te realiseren en om resultaten te behalen. De meerjarenverbintenis bevat ook indicatoren en mijlpalen die de periodieke opvolging van de doelstellingen mogelijk maken. Het niet behalen van de door de vereniging vooropgestelde resultaten, die geformuleerd zijn in de meerjarenverbintenis, kan aanleiding geven tot het terugvorderen van (een deel van) de subsidie (artikel 21 en 24 van het voorontwerp van decreet), als na afloop van de subsidieperiode, bij eindevaluatie het departement

vaststelt dat de vereniging geen of onvoldoende inspanningen leverde om de vooropgestelde doelstellingen en daarbij horende resultaten te bereiken. De toegekende subsidie, of een deel ervan, is dan niet verantwoord omdat ze niet aangewend is voor het doel waarvoor ze werd toegekend, met name de realisatie van het meerjarenplan van de vereniging en daaraan gekoppelde meerjarenverbintenis. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan artikel 76 van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën, alsook aan artikel 76 van het Besluit Vlaamse Codex Overheidsfinanciën;

De derde voorwaarden vergt geen aanpassing aan het voorontwerp van decreet. Het subsidiekader dat verder uitgewerkt zal worden in een besluit van de Vlaamse Regering zal alle elementen bevatten zoals vermeld in artikel 76/2 van de VCO en per periode van vijf jaar minstens een keer onderworpen worden aan een grondige beleidsevaluatie. Daarnaast voorziet het subsidiekader dat elke erkenning en de daaraan gekoppelde subsidie elke vijf jaar heroverwogen wordt. Hiervoor dient een vereniging een nieuw meerjarenplan met meerjarenverbintenis in te dienen, dat onderworpen wordt aan een grondige beoordeling.

28. De Vlaamse Toezichtscommissie bracht advies uit op 16 mei 2023 (nr. 2023/053). De VTC besloot als volgt:

"III. BESLUIT 60. *De VTC is van oordeel dat het voorgelegde voorontwerp voldoende waarborgen zou kunnen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft, op voorwaarde dat daarin volgende elementen bijkomend worden geïmplementeerd, inzonderheid:*

- *de correcte rechtsgrond aangeven, eventueel in de Memorie van Toelichting (luik 1);*
- *de categorieën persoonsgegevens te preciseren/herbekijken (luik 5);*
- *rekening te houden met het subsidieregister (luik 5);*
- *de transparantiemaatregelen uitwerken (luik 7);*
- *eventueel beveiligingseisen op te leggen in het uitvoeringsbesluit (luik 8)."*

Het advies gaf aanleiding tot verschillende aanpassingen aan het voorontwerp van decreet en de memorie van toelichting zoals toegelicht in onderstaande repleik.

1) kwaliteit van de regelgevende grondslag

De VTC adviseert de memorie aan te vullen met de rechtvaardigingsgrond vermeld in het advies onder punt 14:

"Het Ontwerp of de nota aan de Vlaamse Regering vermelden niet expliciet op grond van welke rechtvaardigingsgrond in de AVG de verwerking van persoonsgegevens zal plaatsvinden. De VTC gaat er van uit dat de gegevens verwerkt worden op basis van de rechtvaardigingsgrond "noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang" voor de vzw's die als overheden kunnen beschouwd worden en gerechtvaardigd belang voor verenigingen en actoren die niet als een overheid kunnen beschouwd worden."

- De memorie van toelichting werd op dit punt aangepast.

2) de categorieën persoonsgegevens

De VTC adviseert het ontwerp te verduidelijken met precieze categorieën van persoonsgegevens, zoals vermeld in het advies onder punt 33 en 34:

"33. De VTC stelt vast dat wat de voorliggende regeling betreft, de categorieën van persoonsgegevens niet voldoende zijn aangeduid:

- *expertise voor zover niet gepreciseerd in een uitvoeringsbesluit;*

- *identificatiegegevens: deze worden enkel met voorbeelden aangeduid in de toelichting.*

34. De VTC vraagt zich af waarom het gegeven gender verwerkt wordt in plaats van het geslacht. De VTC wijst erop dat de verwerking van persoonsgegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid in principe verboden zijn op grond van artikel 9, 1, AVG"

- Het voorontwerp van decreet en de memorie van toelichting werden op dit punt aangepast.
- Het begrip 'expertise' wordt verder uitgediept in het uitvoeringsbesluit.

3) subsidieregister

De VTC wijst erop (punt 30) dat er een mededeling van persoonsgegevens zal moeten gebeuren in het kader van de subsidiedatabank van het Departement Financiën en Begroting (het subsidieregister) en stelt vast dat dit niet vermeld wordt in het voorontwerp van decreet of memorie van toelichting.

Een subsidieontvanger moet uiterlijk bij de beslissing tot toekenning van de subsidie over de mededeling van zijn persoonsgegevens aan het subsidieregister geïnformeerd worden. Aan de subsidiebeslissing wordt een disclaimer gehecht waarmee de begunstigde van de subsidie hierover geïnformeerd wordt.

- De memorie van toelichting werd op dit punt aangepast.

4) rechten van betrokkenen, transparantiebeginselen en juistheid

De VTC adviseert de transparantiebeginselen alsook de rechten van de betrokkenen onder de punten 49 en 50 op te nemen in het voorontwerp van decreet. Ook is zij er voorstander van dat garantie met betrekking tot de juistheid van de persoonsgegevens opgenomen wordt in het voorontwerp zelf:

"6. Juistheid

47. Persoonsgegevens moeten juist zijn en zo nodig worden geactualiseerd (artikel 5, 1, d), AVG). 48. Het Ontwerp bevat geen bepalingen hierover. De VTC beveelt aan dat de verwerkingsverantwoordelijken hiertoe de nodige maatregelen nemen.

7. Rechten van de betrokkenen en transparantie

49. Artikel 12 AVG bepaalt dat de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen neemt opdat de betrokkene de in de artikelen 13 en 14, AVG bedoelde informatie en de in de artikelen 15 tot en met 22 en artikel 34, AVG bedoelde communicatie in verband met de verwerking in een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal ontvangt.

50. De VTC is van oordeel dat het aanbevolen is om het Ontwerp aan te vullen met de verplichting om de vermeldingen zoals bedoeld in randnummer 49, op te nemen in de communicatie met de burger zodat de betrokkenen goed geïnformeerd worden over de verwerking van hun persoonsgegevens en het voor de betrokkenen duidelijk is wat hun rechten zijn en tot wie zij zich moeten richten voor de uitoefening van hun rechten."

- Het voorontwerp van decreet en de memorie van toelichting werden op deze punten aangepast.

5) minimale gegevensverwerking

Met betrekking tot het beginsel van de minimale gegevensverwerking had de VTC in punt 39 de bemerking gemaakt dat de toegang tot de opgevraagde gegevens

enkel kan opengesteld worden voor de taken en het werkgebied waar een bepaalde medewerker of expert voor bevoegd is.

Onder punt 43 en volgende vraagt de VTC om de bewaartermijnen bepaald in artikel 45 van het voorontwerp van decreet verder te bepalen gezien deze geen maximale bewaartermijnen bevat. De VTC kan dan ook niet nagaan of één en ander in overeenstemming is met de minimale gegevensverwerking en maakt voorbehoud wat dat betreft.

- Het voorontwerp van decreet werd aangepast wat betreft de opmerking in punt 39 van het advies.
- Wat betreft de opmerking in punt 43 inzake de maximumbewaartermijnen moet gewezen worden op het volgende:

Via een recente wijziging van het Bestuursdecreet werden er decretaal een aantal criteria vastgelegd aan de hand waarvan de selectiecommissies de bewaartermijnen per verwerking kan vastleggen. Dat biedt vanuit het oogpunt van de bescherming van de persoonsgegevens van de burger meer garanties. De selectiecommissies beslissen doordacht per verwerking welke de betreffende bewaringstermijn is. Die termijn wordt vijfjaarlijks door de selectiecommissie geëvalueerd. Dat biedt aldus meer garanties dan decretaal een (willekeurige) bewaringstermijn vast te leggen (terwijl op ogenblik van het opstellen van het decreet niet altijd reeds duidelijk is welke die termijn zou kunnen zijn). Die selectieregels zijn publiek raadpleegbaar zoals bepaald in artikel III.87, §2 van het Bestuursdecreet.

6) beveiligingsvereisten

In punt 52 van het advies wijst de VTC erop dat aangezien het mogelijk delicate persoonsgegevens betreft (met name loongegevens en gender) een bijzondere aandacht vereist is inzake informatieveiligheid.

- In het voorontwerp van decreet alsook in de memorie van toelichting werd het persoonsgegeven 'gender' aangepast naar het persoonsgegeven 'geslacht'.
- Wat betreft het persoonsgegeven 'loongegevens': dit gegeven wordt louter opgevraagd bij projectsubsidiedossiers indien dit noodzakelijk blijkt, met name bij een doorgedreven controle. De nodige beveiligingsmaatregelen zullen worden genomen. In het voorontwerp van decreet wordt rechtsgrond voorzien om de Vlaamse Regering toe te laten de gepaste beveiligingsmaatregelen te voorzien.

29. Het Kenniscentrum van de federale Gegevensbeschermingsautoriteit besliste in zitting van 17 mei 2023 om te verwijzen naar het standaardadvies nr. 65/2023 van 24 maart 2023 betreffende de redactie van normatieve teksten. Bij het aanpassen van de tekst van het voorontwerp van decreet en de memorie van toelichting aan de concrete bemerkingen van de VTC, werd het standaardadvies nr. 65/2023 van de GBA betrokken.

30. Het gezamenlijk advies van de Mineraad en de Strategische adviesraad Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed (SARO) werd gegeven op 17 mei 2023.

Het advies gaf aanleiding tot verschillende aanpassingen aan het voorontwerp van decreet en de memorie van toelichting zoals toegelicht in onderstaande replek.

1) Omgevingsdoelstellingen

De raden vragen onder punt III. 7. om in het voorontwerp van decreet de realisatie van Vlaamse omgevingsdoelstellingen te verduidelijken, zoals in de memorie van toelichting.

"Inzake de beoogde bijdrage van de omgevingsverenigingen aan de realisatie van de Vlaamse omgevingsdoelstellingen is het ontwerpdecreet eerder summier. Het ontwerpdecreet (artikel 2, 15°) omschrijft omgevingsdoelstellingen als 'doelstellingen die het bevorderen van de omgevings-kwaliteit vooropstellen'. De Memorie van Toelichting (pag. 15) geeft verdere duiding en legt de relatie met de diverse milieuthema's: 'We beschouwen binnen de context van dit subsidiekader alle doelstellingen binnen de omgevingsthema's: klimaat, lucht, water, natuur, bodem en ondergrond, omgeving en gezondheid, ruimte en landschap, energie, afval en materialen.' De raden vragen om deze bepaling ook op te nemen in het ontwerpdecreet (en dus niet alleen in de Memorie van Toelichting).

Dit geldt ook voor de aanvullende toelichting in de Memorie van Toelichting (pag. 15): 'Wonen, dierenwelzijn en onroerend erfgoed beschouwen we niet binnen de context van dit subsidiekader.' Ook hier is het de vraag in hoeverre dit – vanuit het oogpunt van eenduidigheid – best in het ontwerpdecreet wordt opgenomen."

- Deze opmerking leidt tot een aanpassing aan het voorontwerp van decreet: aan artikel 3 werd een extra lid (als derde lid) toegevoegd.

De raden vragen vervolgens om de formulering in artikel 3 en deze in artikel 6,7, 8 en 9 m.b.t. doelstellingen in lijn te brengen met elkaar.

"Ten slotte suggereren de raden om de bepaling van artikel 3 'bevorderen van Vlaamse omgevingsdoelstellingen' consistent door te trekken naar artikelen 6, 7, 8 en 9 waarin de doelstellingen per categorie van omgevingsvereniging vermeld worden. Hier dient ook het woord 'bevorderen van' gebruikt te worden i.p.v. 'realiseren van'."

- Deze opmerking leidt niet tot aanpassingen aan het voorontwerp van decreet en aan de memorie van toelichting. De vermelde artikelen zijn in lijn met de formulering in artikel 3, daar er in artikel 3 sprake is van bijdragen aan de 'realisatie' van Vlaamse omgevingsdoelstellingen en niet aan het 'bevorderen' van Vlaamse omgevingsdoelstellingen. Omgevingsverenigingen dragen bij aan de realisatie van Vlaamse omgevingsdoelstellingen, maar opereren zelf binnen een ruimer referentiekader met Europese en internationale omgevingsdoelstellingen, door omgevingsdoelstellingen in het Vlaamse Gewest te realiseren.

2) Omgevingsprojecten

De raden formuleren een aantal opmerkingen en vragen verduidelijking bij het onderdeel omgevingsprojecten.

Onder punt 8. Vragen te raden te duiden waarom natuurlijke personen zijn uitgesloten voor projectsubsidies.

"De raden vinden het positief dat de projectsubsidie aldus open staat voor een breed maatschappelijk actorveld, zowel op het lokale niveau als op het gewestelijke niveau. De Memorie van Toelichting (pag. 11) verduidelijkt: 'De subsidieontvanger wordt ruim bepaald omdat de vooropgestelde doelstelling en de hieraan verbonden activiteiten kunnen opgenomen worden door diverse actoren in het maatschappelijk veld (lokale overheden, semipublieke instanties op lokaal niveau, organisaties, kennisinstellingen...).' De raden vragen om verder

te duiden waarom de natuurlijke personen worden uitgesloten terwijl de entiteiten zonder rechtspersoonlijkheid (van natuurlijke personen) niet uitgesloten zijn.”

- Deze opmerking leidt niet tot aanpassingen aan het voorontwerp van decreet. Aan de tekst van de memorie van toelichting wordt een verduidelijking toegevoegd bij de bespreking van artikel 3.

Onder punt 9 wijzen de raden op de 'zeer brede range aan potentiële omgevingsprojecten' en de onduidelijkheid over welk type van omgevingsprojecten beoogd worden, hoe deze in relatie staan met bestaande projectoproepen en welke subsidies geschrapt zullen worden en in hoeverre deze dan zullen worden opgenomen door deze nieuwe projectsubsidies.

- Deze opmerking leidt niet tot aanpassingen aan het voorontwerp van decreet en aan de memorie van toelichting. De range aan omgevingsprojecten is breed. Het kader biedt door deze brede scope net de ruimte om in te spelen op actuele omgevingsnoden. Er werd in de voorbije jaren succesvol ingezet op projectoproepen om snel te kunnen inspelen op omgevingsnoden of om bepaalde maatregelen te stimuleren of te versnellen. Dit gebeurde aan de hand van 'ad hoc' projectoproepen, die enkel een rechtsgrond hadden in het uitgavendecreet.

De conceptnota 'subsidie in goede banen' (VR 2021 1607 MED.0260/2TER) stelt dat het aantal subsidies dat hun rechtsgrond uitsluitend in de uitgavenbegroting heeft, voortdurend toeneemt. Door het jaarlijkse karakter van de begroting is het niet mogelijk dergelijke subsidies op een gestructureerde wijze uit te bouwen en op te volgen. Voor de subsidieontvangers creëert deze werkwijze rechtsonzekerheid, zeker bij subsidies die min of meer permanent worden toegekend of die als min of meer permanent worden ervaren. Een normatieve decretale basis (bij voorkeur via een sectorspecifiek decreet) is duidelijker en stabielere dan een bepaling in het uitgavendecreet maar moet nog verder worden uitgewerkt in een besluit van de Vlaamse Regering dat bepaalt wie onder welke voorwaarden voor welke activiteit of project een subsidie kan krijgen en wat het bedrag van de subsidie is.

Dit voorontwerp van decreet voorziet in een rechtsgrond om deze projectoproepen op een meer structurele manier in te zetten als instrument, met een dynamische invulling i.f.v. beleidsprioriteiten en volgens een afgestemde agendering en procedure, wat tot efficiëntiewinsten kan leiden. Een meer structurele inzet van het instrument projectsubsidies gekoppeld aan projectoproepen, volgens een afgestemde procedure en agendering (subsidieagenda) biedt bovendien meer rechtszekerheid voor de subsidieontvanger en biedt de mogelijkheid om de planning van projecten af te stemmen op de mogelijkheid tot cofinanciering en om zo gericht in te spelen en bij te dragen aan actuele omgevingsnoden. Voor projectoproepen die kaderen binnen bestaande reglementeringen zal bij de 5-jaarlijkse beleidsevaluatie (in uitvoering van artikel 76 van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën) nagegaan worden in welke mate er efficiëntiewinsten te boeken zijn.

3) Vernieuwing van het omgevingsverenigingslandschap.

De raden vragen onder punt V. aandacht voor de vernieuwing van het omgevingsverenigingslandschap en de opvolging ervan.

"V.11. De raden dringen erop aan om in de toekomst afdoende aandacht te hebben voor de noodzakelijke vernieuwing van het omgevingsverenigingslandschap. Het is belangrijk om op te volgen in hoeverre de

in het decreet beoogde diversiteit inzake omgevingsverenigingen in de praktijk ook effectief wordt gerealiseerd (zie verder deel V)."

- Deze opmerking leidt niet tot aanpassingen aan het voorontwerp van decreet en aan de memorie van toelichting. Elke subsidie dient in uitvoering van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën vijfjaarlijks te worden geëvalueerd. Bij de evaluatie van voorliggend voorontwerp van decreet, zal nagegaan worden in welke mate die vernieuwing zich in de praktijk realiseert.

De raden wijzen in dit kader op een inconsistentie tussen het voorontwerp van decreet en de memorie van toelichting wat betreft het aantal verenigingen dat kan erkend worden binnen de categorieën 'gewestelijke koepelvereniging voor omgeving' en 'gewestelijke ledenvereniging voor omgeving'.

"Een aandachtspunt betreft de vraag in hoeverre de vernieuwing zich in de praktijk kan doorzetten voor alle vier categorieën van omgevingsverenigingen. Voor een regionale omgevingsvereniging en een gewestelijke omgevingsvereniging biedt het ontwerpdecreet hiertoe de nodige opportuniteiten. Voor een gewestelijke ledenvereniging voor omgeving en een gewestelijke koepelvereniging voor omgeving is dit minder evident. De raden wijzen immers op volgende inconsistentie tussen het ontwerpdecreet en de Memorie van Toelichting. De Memorie van Toelichting (pag. 12 en 13) stelt dat voor beide type vereniging de rol enkel door één omgevingsvereniging vervuld kan worden; terwijl het ontwerpdecreet hieromtrent geen beperking voorziet. De raden vragen om deze inconsistentie op te lossen en te toetsen aan de gangbare wettelijke vereisten. Meer concreet vragen ze schrapping van deze bemerking in de Memorie van Toelichting en een verduidelijking in het ontwerpdecreet dat er decretaal geen beperking wordt opgelegd aan het potentieel te erkennen gewestelijke ledenverenigingen voor omgeving of gewestelijke koepelverenigingen voor omgeving.

- De restrictie voor de gewestelijke koepelvereniging voor omgeving wordt behouden, daar er maar één vereniging in Vlaanderen deze koepelrol en de daarbij horende kernopdrachten kan opnemen. Ook binnen andere sectoren vinden we voorbeelden van dergelijke koepelorganisaties. We verwijzen als voorbeeld naar de erkenning en subsidiëring van één koepelorganisatie in het kader van het decreet houdende de erkenning en subsidiëring van de georganiseerde sportsector van 10 juni 2016. Deze opmerking leidt tot volgende aanpassingen aan het voorontwerp van decreet en aan de memorie van toelichting:
 - een toevoeging van een tweede lid aan artikel 5;
 - een gewestelijke koepelvereniging wordt vervangen door de gewestelijke koepelvereniging en koepelverenigingen wordt vervangen door koepelvereniging in verschillende artikels.
- De restrictie voor de gewestelijke ledenvereniging voor omgeving wordt geschrapt in de memorie van toelichting, daar er meerdere verenigingen in Vlaanderen dergelijke kernopdrachten kunnen vervullen. De tekst onder titel 13.3 d. in de memorie van toelichting wordt aangepast.

De raden vragen in dit kader ook aandacht voor de inpasbaarheid van de verruiming van omgevingsverenigingen in de werking en organisatie van de koepelvereniging.

"Voor de koepelvereniging vragen de raden ook aandacht voor de verruiming van het bereik van de omgevingsverenigingen en de inpasbaarheid van nieuwe verenigingen. Een belangrijke uitdaging voor de toekomstige koepelverenigingen

is alvast om hun werking en organisatie aan te passen aan de beoogde verscheidenheid inzake omgevingsverenigingen."

- Deze opmerking leidt niet tot aanpassingen aan het voorontwerp van decreet en van de memorie van toelichting. Het doel en de kernopdrachten van de koepelvereniging voor omgeving, zoals geformuleerd in artikel 9 van de decreettekst, voorzien in een ruim bereik (alle omgevingsverenigingen, niet enkel de erkende) en in de inpasbaarheid van nieuwe verenigingen in het bijzonder (zie focus op startende omgevingsverenigingen).

Landelijk Vlaanderen vraagt tevens in dit kader om een extra evaluatiesysteem in te bouwen in geval van de subsidiëring van aanverwante regionale en ledenverenigingen. Een standpunt dat niet wordt gevolgd door Natuurpunt en BBL.

"Standpunt Landelijk Vlaanderen

In geval aanverwante regionale en ledenverenigingen gesubsidieerd worden is het gewenst een evaluatiesysteem in te bouwen van de optimalisatie van de subsidiëring en van de geconsolideerde werking ervan zoals het recent ad hoc is gebeurd."

"Standpunt Natuurpunt en BBL

BBL en Natuurpunt onderschrijven de vraag naar zo'n geconsolideerde evaluatie niet. Een koepel, regionale en/of lokale verenigingen zijn (juridisch) afzonderlijke identiteiten, elk met hun eigen bestuur, missie en visie. Hun individuele werking wordt in het kader van het decreet terecht afzonderlijk erkend. Bij evaluatie kan de werking van de ene vereniging dan ook niet worden afgerekend op de werking van een andere vereniging. Uit een recente audit op initiatief van de Inspectie van Financiën zelf (casus Natuurpunt), en zoals uitvoerig besproken in de Commissie Leefmilieu van het Vlaamse Parlement (d.d. 18 april 2023)⁵, blijkt bovendien dat "de aanwending van de middelen effectief, efficiënt en zorgvuldig gebeurt"."

- Deze opmerking leidt niet tot aanpassingen aan het voorontwerp van decreet en aan de memorie van toelichting. Elke vereniging die erkend wordt, is een afzonderlijke vzw of stichting, dus een afzonderlijke juridische entiteit die op gelijk voet behandeld en geëvalueerd wordt. Een extra evaluatiesysteem voor een bepaalde groep verenigingen, is in strijd met de gelijke behandeling.

Hiermee samenhangend vragen de raden onder punt 12 meer aandacht voor de eigenheid en de brede scope van de ruimteverenigingen en voor hun integrale opdracht van omgevingsopgaven.

- Deze opmerking leidt niet tot aanpassingen aan de tekst van het voorontwerp van decreet en van de memorie van toelichting. Binnen elke categorie is de eigenheid en de brede scope van ruimteverenigingen gewaarborgd. Op geen enkel wijze wordt een integrale aanpak van omgevingsopgaven uitgesloten, verhinderd of benadeeld. In de definitie van bevorderen van de omgevingskwaliteit zit de brede scope vervat.

Onder punt 13 vragen de raden te verduidelijken wat bedoeld wordt met een vertegenwoordiger van een overheidsinstantie.

- Deze opmerking leidt niet tot een aanpassing van de tekst van het voorontwerp van decreet. Aan de memorie van toelichting wordt een verduidelijking toegevoegd bij de toelichting van artikel 13.

4) Europese staatssteunregels

Onder punt 16 wijzen de raden erop dat noch de nota aan de Vlaamse Regering, noch de memorie, toelichting geven over de toetsing van de voorgestelde regelgeving aan de Europese staatssteunregels en vragen hierover verduidelijking. In dit kader vragen de raden artikel 10 en de passage in de memorie van toelichting 'De subsidie levert hen de mogelijkheid om extra middelen te genereren via andere inkomsten en deze in te zetten voor de realisatie van omgevingsdoelen' te verduidelijken.

- Deze opmerking leidt niet tot een aanpassing aan het voorontwerp van decreet. In de memorie van toelichting wordt onder de titel 'Impactanalyse' wordt een paragraaf toegevoegd over de toets aan de Europese Staatssteunregels.
- Er wordt een verduidelijking opgenomen in de tekst op pagina 10, waarnaar de raden verwijzen en bij de bespreking van artikel 10.

5) Verwerking van persoonsgegevens

De raden vragen een aanpassing aan artikel 44.

"De raden vragen om dit artikel aan te passen en een duidelijk onderscheid te maken tussen de professionele medewerkers en verantwoordelijken aan de ene kant, en de vrijwilligers aan de andere kant. Het is geen goede zaak dat de verenigingen voor hun groep van vrijwilligers gegevens moeten vragen en registreren zoals expertise, loon, mandaten, opleiding."

- Aan deze opmerking werd voldaan in die zin dat artikel 44 werd geconcretiseerd. Een opsplitsing werd gemaakt tussen de categorieën van persoonsgegevens die worden verwerkt naargelang de categorie van betrokkenen.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Dit voorontwerp van decreet regelt een gewestaangelegenheid.

II. Toelichting bij de artikelen

HOOFDSTUK 1. INLEIDENDE BEPALING

Artikel 1

Dit artikel vergt geen verdere toelichting

HOOFDSTUK 2. DEFINITIES

Artikel 2

1° tot en met 13° vergen geen verdere toelichting;

14° de meerjarenverbintenis is een concretisering van het meerjarenplan, dat omgevingsverenigingen moeten indienen voor de volledige erkenningsperiode. De meerjarenverbintenis bevat in uitvoering van dit meerjarenplan een overzicht van de doelstellingen die de vereniging vooropstelt en de beoogde resultaten waartoe ze zich engageert, met vermelding van de interventies die ze zal leveren om de doelstellingen te realiseren en resultaten te behalen. De meerjarenverbintenis bevat ook indicatoren en mijlpalen die de periodieke opvolging van de doelstellingen mogelijk maken;

15° definieert omgevingsdoelstellingen als doelstellingen die het bevorderen van de omgevingskwaliteit vooropstellen. Het betreft doelstellingen die een bijdrage leveren aan het beschermen, het in stand houden of het verbeteren van de leefmilieukwaliteit, het bevorderen van de biodiversiteit, de landschappelijke kwaliteit of de ruimtelijke kwaliteit of het bevorderen van de klimaatadaptatie en -mitigatie of het circulaire gebruik van grondstoffen;

16° tot en met 18° vergen geen verdere toelichting;

19° de omgevingskwaliteit betreft de kwaliteit van de leefomgeving. Het overkoepelt verschillende onderdelen die bijdragen tot deze kwaliteit:

- de leefmilieukwaliteit is de kwaliteit van het milieu zoals gedefinieerd in artikel 1.1.2. §1, 1° van het decreet houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid van 5 april 1995: de atmosfeer, de bodem, het water, de flora, de fauna en overige organismen andere dan de mens, de ecosystemen, de landschappen en het klimaat;
- de biodiversiteit in de zin van artikel 2, punt 15, van Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020: de variabiliteit onder levende organismen van allerlei herkomst, met inbegrip van terrestrische, mariene en andere aquatische ecosystemen en de ecologische complexen waarvan zij deel uitmaken, hetgeen diversiteit binnen soorten, tussen soorten en van ecosystemen omvat;
- de landschappelijke kwaliteit is de kwaliteit van het landschap zoals bepaald door zijn cultuurhistorische waarde, de belevingswaarde, de ecologische waarde en de soortenrijkdomwaarde. Waarbij landschap gedefinieerd wordt overeenkomstig de definitie ervan in het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 als 'een deel van het grondgebied, zoals dat door menselijke bevolking wordt waargenomen, waarvan het karakter bepaald wordt door natuurlijke en menselijke factoren en de wisselwerking daartussen';
- voor een begrip van de ruimtelijke kwaliteit verwijzen we naar de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, Artikel 1.1.4. (01/09/2009- ...) waarin gesteld wordt dat de ruimtelijke ordening gericht is op een duurzame ruimtelijke ontwikkeling waarbij de ruimte beheerd wordt ten behoeve van de huidige generatie, zonder dat de behoeften van de toekomstige generaties in het gedrang gebracht worden. Daarbij worden de ruimtelijke behoeften van de verschillende maatschappelijke activiteiten gelijktijdig tegen elkaar afgewogen. Er wordt rekening gehouden met de ruimtelijke draagkracht, de gevolgen voor het leefmilieu en de culturele, economische, esthetische en sociale gevolgen. Op deze manier wordt gestreefd naar ruimtelijke kwaliteit;
- de klimaatmitigatie en klimaatadaptatie in de zin van artikel 2, punten 5 en 6, van Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020: "mitigatie van klimaatverandering": het proces om de stijging

van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs; "adaptatie aan klimaatverandering": het proces van aanpassing aan de daadwerkelijke en verwachte klimaatverandering en de gevolgen daarvan;

- het circulair gebruik van grondstoffen: wanneer nieuwe grondstoffen nodig zijn, wordt zoveel mogelijk gebruikgemaakt van duurzaam geproduceerde, hernieuwbare (onuitputtelijke) en algemeen beschikbare grondstoffen;

20° tot en met 22° vergen geen verdere toelichting;

23° de subsidie is bedoeld als bijdrage voor de kosten die voortvloeien uit de werking die de vereniging ontplooit om tegemoet te komen aan de bepalingen van dit voorontwerp van decreet. Daarmee worden alle kosten bedoeld die de vereniging hiervoor maakt, zoals personeelskosten, werkingskosten, investeringskosten, ...

HOOFDSTUK 3. DOEL, INSTRUMENTEN EN FINANCIËLE BEPALINGEN

Artikel 3

Dit artikel beschrijft het doel van het voorontwerp van decreet. Dit doel is tweeledig.

Eenzijds heeft het voorontwerp van decreet als doel om omgevingsverenigingen voor hun maatschappelijk rol te ondersteunen via een subsidie voor hun structurele werking. Met die subsidie kunnen enerzijds bestaande verenigingen hun werking bestendigen en professionaliseren (werkingssubsidie voor erkende omgevingsverenigingen). Anderzijds kunnen nieuwe omgevingsverenigingen een werking ontplooiën (startsubsidie). Het is de bedoeling dat omgevingsverenigingen die gesubsidieerd worden, vanuit hun werking een betekenisvolle bijdrage leveren aan het bevorderen van de omgevingskwaliteit en aan de realisatie van Vlaamse omgevingsdoelstellingen. Voor de Vlaamse omgevingsdoelstellingen moeten we verwijzen naar verschillende beleidsdocumenten en plannen, waarin deze doelstellingen zijn opgenomen. Een overzicht werd gemaakt n.a.v. de Vlaamse Brede Heroverweging en is te vinden in het VBH/Eindrapport van het Beleidsdomein Omgeving¹⁰. We beschouwen binnen de context van dit subsidiekader alle doelstellingen binnen de omgevingsthema's: klimaat, lucht, water, natuur, bodem en ondergrond, omgeving en gezondheid, ruimte en landschap, energie, afval en materialen. Wonen, dierenwelzijn en onroerend erfgoed beschouwen we niet binnen de context van dit subsidiekader. Omgevingsdoelstellingen zijn evolutief. Vlaamse omgevingsdoelstellingen kaderen binnen Europese omgevingsdoelstellingen. Bij gebrek aan Vlaamse kaders, kunnen verenigingen terugvallen op Europese beleidskaders voor omgeving.

Anderzijds heeft het voorontwerp van decreet als doel om omgevingsprojecten, verbonden aan projectoproepen, te ondersteunen. Dat zijn projecten die bedoeld zijn om uitvoering te geven aan Vlaamse omgevingsdoelstellingen en om de omgevingskwaliteit te bevorderen in het Vlaamse Gewest. Deze projecten richten zich op samenwerking, uitvoering of lokale doorvertaling en kunnen bijdragen aan de Vlaamse beleidsontwikkeling, de kennisopbouw en kennisverspreiding over dat omgevingsbeleid stimuleren en het draagvlak voor het omgevingsbeleid en de gedragsverandering bevorderen. Het voorontwerp van decreet biedt de rechtsgrond om in functie van beleidsprioriteiten projectoproepen te kunnen lanceren, waarmee bepaalde ontwikkelingen op vlak van omgeving kunnen versneld worden, hetzij op beleidsmatig vlak, hetzij op vlak van concrete

¹⁰ https://docs.vlaamsparlement.be/docs/begroting/brede-heroverweging/eindrapporten-projectgroepen/Eindrapport_OMG-1.pdf

terreinrealisatie, hetzij op kennisvlak, hetzij op innovatievlak, hetzij op vlak van participatie, hetzij op vlak van draagvlak of op vlak van gedragsverandering. De projectsubsidie richt zich tot een breder actorenveld dan de omgevingsverenigingen. Het betreft in principe actoren uit de maatschappelijke vijfhoek die geen Vlaamse overheidsinstantie zijn of daar van afhangen. Per projectoproep kan de doelgroep voor de subsidie worden afgebakend. De projecten die beoogd worden met dit voorontwerp van decreet hebben enige complexiteit en het schaalniveau dat beoogd wordt, overstijgt het niveau van een individu. Vandaar dat enige organisatievorm hetzij als feitelijke vereniging, hetzij als vzw of een andere ondernemingsvorm wordt gevraagd. Dit ook om samenwerking tussen actoren te bevorderen en zo ook een breder bereik te bekomen dat het individuele niveau overstijgt. Dergelijke projecten vervullen een belangrijke voorbeeldfunctie t.a.v. van andere maatschappelijke actoren. Daarom is het belangrijk om de resultaten uit deze projecten ook breed te delen.

De werkingssubsidie voor erkende omgevingsverenigingen en de startsubsidie kunnen gecombineerd worden met een projectsubsidie. De startsubsidie en de werkingssubsidie voor erkende omgevingsverenigingen sluiten elkaar uit.

Artikel 4

De kredieten voor de subsidiëring van de omgevingsverenigingen betreffen de kredieten voorzien op artikel QBX-3QCE2OC-WT, basisallocatie QBX 3QC019 3300 'ondersteuning milieu- en natuurverenigingen (erkenning en subsidiëring)' van het Minafonds. Voor de subsidiëring van omgevingsprojecten kunnen verschillende artikels en basisallocaties aangewend worden, die verder bepaald zullen worden bij de jaarlijkse begrotingsopmaak.

HOOFDSTUK 4. CATEGORIEËN VAN OMGEVINGSVERENIGINGEN

Artikel 5

Dit artikel bepaalt dat een vereniging enkel in één van de vermelde categorieën kan erkend worden. De vereniging kiest bij haar aanvraag tot erkenning en subsidiëring voor welke categorie ze wil erkend worden.

Dit artikel bepaalt ook dat er maar één gewestelijke koepelvereniging voor omgeving kan erkend worden.

Artikel 6

Dit artikel beschrijft het doel, het werkingsgebied, de kernopdrachten en de invulling ervan, voor de regionale omgevingsverenigingen.

De realisatie van omgevingsdoelstellingen betreft zowel korte- als langetermijn doelstellingen. Uit haar statuten, haar missie en visie, haar doelstellingen en haar werking moet duidelijk blijken dat de vereniging de realisatie van omgevingsdoelstellingen vooropstelt. Het werkingsgebied situeert zich minstens in het Vlaamse Gewest. Het werkingsgebied mag zich ook daarbuiten bevinden, maar de werking buiten het Vlaamse Gewest kan niet ingebracht worden als verantwoording voor de werking in het kader van dit voorontwerp van decreet.

Een onderbouwde en organisatie-eigen visie betekent dat de vereniging vanuit haar bestaansreden en vanuit een omgevingsanalyse een toekomstbeeld formuleert en onderbouwt, dat richting geeft aan haar gehele werking.

De kernopdrachten betreffen de minimale opdrachten voor de erkende omgevingsverenigingen. Daarnaast kunnen zij ook op een andere manier bijdragen aan de realisatie van omgevingsdoelstellingen en het bevorderen van de omgevingskwaliteit.

Om de betrokkenheid van burgers of actoren te realiseren bij omgevingsuitdagingen en -behoeften kan een vereniging een breed palet aan instrumenten en methodieken inzetten. Dit kan gaan van het informeren op een kwaliteitsvolle manier, het consulteren, de inspraak stimuleren van tot het samenwerken met burgers of actoren aan bijvoorbeeld oplossingen voor omgevingsuitdagingen of samen de handen uit de mouwen steken voor een

zwerfvuil opruimactie, paddenoverzetactie of zelf de bodemkwaliteit meten in de eigen tuin (citizen science).

De participatie aan het beleid kent een ruime invulling en slaat op alle fasen van de beleidsvorming. Voor regionale verenigingen vertaalt zich dat vaak naar participatie in lokale raden of beleidsorganen m.b.t. omgeving. Kritische duiding geven bij een lokale beslissing die genomen is op een toegankelijk manier naar de eigen achterban of het brede publiek is ook een vorm van beleidsparticipatie omdat men zo bijdraagt aan de beleidsuitvoering via communicatie.

Burgers, burgerinitiatieven, vrijwilligersnetwerken of andere lokale en regionale verenigingen verenigen en versterken, hen een stem geven en handelingsperspectieven bieden slaat enerzijds op het belang van 'community building', netwerking en samenwerking bij omgevingsuitdagingen vanuit het uitgangspunt dat men samen sterker staat. Anderzijds slaat dit punt op het versterken van die actoren in het aangaan van de omgevingsuitdagingen. Dat kan gaan over kennisversterking, competenties ontwikkelen, handelingsperspectieven aanbieden en het aanreiken van concrete oplossingen. Ook het faciliteren en het ondersteunen van initiatieven van deze actoren valt onder versterken.

Het vierde punt benadrukt dat de regionale verenigingen ontstaan vanuit een vrijwilligersengagement en daar ook op steunen. Die vrijwilligers participeren ofwel individueel (leden) ofwel georganiseerd in een lokale afdeling of in een andere vereniging (lidorganisaties), in de bestuursorganen van de regionale omgevingsvereniging.

Het vijfde punt stelt dat de regionale omgevingsvereniging die steunt op individuele vrijwilligers een vrijwilligersbeleid voert, de regionale omgevingsvereniging die steunt op lidorganisaties voert een ondersteuningsbeleid t.a.v. die organisaties.

Het tweede lid bepaalt het werkingsgebied waaraan regionale verenigingen moeten voldoen. Op het moment dat een omgevingsvereniging een aanvraag tot erkenning en subsidiëring als regionale omgevingsvereniging indient, moet ze kunnen aantonen dat ze een werking ontplooit in minimaal 10 aansluitende gemeenten. Indien er tussen de inwerkingtreding van het voorontwerp van decreet en de datum van indiening van de aanvraag fusies plaatsvinden tussen gemeenten, worden de gemeenten die deel uitmaken van de fusie, als afzonderlijke gemeenten beschouwd voor het bepalen van het werkingsgebied.

Het aantal gemeenten kan minder zijn dan 10, variërend van 1 tot 9, als het inwonersaantal van 200.000 is bereikt.

Het werkingsgebied moet blijken uit de actieve werking. Daarmee worden volgende activiteiten bedoeld: een ledenwerking of vrijwilligerswerking, publieks- of netwerkactiviteiten, beleidswerking (overlegorganen, beleidsdossiers) of gerichte communicatie (bv verspreiding van publicatie aan abonnees). De actieve deelname of het effectieve bereik moet kunnen aangetoond worden aan de hand van zelf georganiseerde initiatieven of aan de hand van initiatieven die de vereniging organiseert op vraag van derden (samenwerkingen). Het maakt niet uit wie het initiatief neemt. Het feit dat de vereniging in een bepaalde regio actief is, toont haar breder bereik aan.

Het werkingsgebied moet de vereniging kunnen aantonen op het moment van indiening van haar aanvraag op basis van een overzicht van lopende activiteiten of activiteiten uit de voorbije 2 jaar.

Artikel 7

Dit artikel beschrijft het doel, het werkingsgebied, de kernopdrachten en de invulling ervan voor de gewestelijke omgevingsverenigingen. We verwijzen naar de toelichting van artikel 6 voor de gemeenschappelijke onderdelen met de regionale verenigingen. Het werkingsgebied van een gewestelijke vereniging situeert zich in het Vlaamse Gewest. Het werkingsgebied mag zich ook daarbuiten

bevinden, maar de werking buiten het Vlaamse Gewest kan niet ingebracht worden als verantwoording voor de werking in het kader van dit voorontwerp van decreet. De werking heeft een bereik verspreid over het Vlaamse Gewest. Daarmee wordt bedoeld dat deze verenigingen een actieve werking hebben in elke provincie van het Vlaamse Gewest die het brede publiek of specifieke actoren bereikt.

Met een actieve werking bedoelen we een ledenwerking of vrijwilligerswerking, publieks- of netwerkactiviteiten, beleidswerking (overlegorganen, beleidsdossiers), gerichte communicatie (bv. verspreiding van publicatie aan abonnees), kenniswerking (proefprojecten, studieopdrachten), samenwerkingen, begeleidingen, workshops, terreinacties... De actieve deelname of het effectieve bereik moet kunnen aangetoond worden aan de hand van zelf georganiseerde initiatieven of aan de hand van initiatieven op vraag van derden (samenwerkingen). Het maakt niet uit wie initiatief neemt. Het feit dat de vereniging in een bepaalde provincie actief is, toont haar bredere bereik aan.

Het werkingsgebied moet de vereniging kunnen aantonen op het moment van indiening van haar aanvraag op basis van een overzicht van lopende activiteiten of activiteiten uit de voorbije 2 jaar.

De kernopdrachten voor deze verenigingen staan opgesomd onder 1° tot en met 5°. Gewestelijke verenigingen richten zich tot burgers en een bredere groep van actoren dan de regionale verenigingen. Dat kunnen ook marktspelers zijn zoals bedrijven. Deze verenigingen zijn vooral kennis- en expertisecentra voor omgevingsuitdagingen en -behoeften. Ze doen aan kennisopbouw en -verspreiding, ze stellen hun expertise ter beschikking van de maatschappij en brengen burgers en actoren samen rond omgevingsuitdagingen die tot hun expertiseveld behoren. Vanuit hun expertise spelen ze een vooraanstaande rol in het zoeken naar innovatieve oplossingen. Deze verenigingen participeren ook aan het beleid vanuit hun kennis- en expertiserol door bijvoorbeeld innovatieve oplossingen aan te reiken voor de beleidsuitvoering of vanuit onderzoekopdrachten bij te dragen aan de beleidsontwikkeling.

Artikel 8

Dit artikel beschrijft het doel, het werkingsgebied, de kernopdrachten en de invulling ervan, van gewestelijke ledenverenigingen voor omgeving. Voor de gemeenschappelijke elementen verwijzen we naar de toelichting bij artikel 6. Een gewestelijke ledenvereniging voor omgeving heeft een leden- en vrijwilligerswerking die aan de basis ligt van de verenigingswerking en die een beweging op gang brengt.

In het tweede lid worden de kernopdrachten beschreven.

Om de betrokkenheid van burgers en actoren te realiseren bij omgevingsuitdagingen en -behoeften kan een vereniging een breed palet aan instrumenten en methodieken inzetten. Dit kan gaan van het informeren op een kwaliteitsvolle manier, het consulteren, de inspraak stimuleren van tot het samenwerken met burgers of actoren aan bijvoorbeeld oplossingen voor omgevingsuitdagingen of het opzetten van citizen science projecten.

Een gewestelijke ledenvereniging voor omgeving heeft een belangrijke rol in de beleidsparticipatie op het gewestelijke niveau. Dit betreft de deelname aan beleidsmatige overlegorganen en adviesraden op het gewestelijke niveau.

Een gewestelijke ledenvereniging voor omgeving brengt mensen samen rond omgevingsuitdagingen en versterkt hen in het aangaan van die uitdagingen. Dat kan gaan over kennisversterking, competenties ontwikkelen, handelingsperspectieven aanbieden en het aanreiken van concrete oplossingen. Ook het faciliteren en het ondersteunen van initiatieven van deze actoren valt onder versterken.

Een gewestelijke ledenvereniging voor omgeving heeft minstens 50.000 leden in het Vlaamse Gewest, die georganiseerd zijn in minstens 100 lokale afdelingen, met een evenwichtige spreiding van minstens 10 lokale afdelingen in elke Vlaamse

provincie. De werking van deze lokale afdelingen steunt op vrijwilligers die zich actief inzetten in de organisatie.

Belangrijk is de voorbeeldrol die deze categorie vervult op vlak van goed bestuur voor de andere omgevingsverenigingen.

Een gewestelijke ledenvereniging voor omgeving heeft door een sterke verankering in de maatschappij een enorm draagvlak en potentieel om talloze vrijwilligers (via de lokale afdelingen) te mobiliseren en levert zo een waardevolle hefboom voor de realisatie van Vlaamse omgevingsdoelstellingen.

Artikel 9

Dit artikel beschrijft het doel, het werkingsgebied, de kernopdrachten en de invulling ervan voor de gewestelijke koepelvereniging voor omgeving. Voor de gemeenschappelijke elementen verwijzen we naar de toelichting bij artikel 6.

De gewestelijke koepelvereniging voor omgeving vervult naast haar maatschappelijke rol als omgevingsvereniging, zoals vermeld in de punten 1° tot en met 4° ook een ondersteunende rol naar andere omgevingsverenigingen. Daartoe vervult ze de kernopdrachten vermeld in punten 5° tot en met 9°.

Het tweede lid definieert omgevingstransities als veranderingen die in het Vlaamse Gewest noodzakelijk zijn om een gezonde, veerkrachtige en leefbare omgeving te creëren voor mensen, dieren en planten. Via omgevingsdoelstellingen zet de Vlaamse overheid in op een klimaatneutrale samenleving, het circulair gebruik van grondstoffen (water, biomassa, metalen...), een robuuste biodiverse open ruimte, kwaliteitsvolle groenblauwe dooradering en ontharding in het bebouwde gebied, kwalitatieve, innovatieve verdichtingen, multifunctioneel ruimtegebruik, hergebruik van gebouwen, tijdelijk ruimtegebruik en opwaardering van onderbenutte terreinen en een leefbare gezonde omgeving waarin de omgevingshinder beperkt wordt tot een niveau onder de gezondheidsnormen van de Wereld Gezondheidsorganisatie voor vervuiling en hinder. Om deze omgevingsdoelstellingen te kunnen bereiken, zijn transities noodzakelijk in de onderliggende systemen die de uitkomst van deze doelen beïnvloeden zoals industrie, energie, transport, ruimte en gebouwen, landbouw en voeding, toerisme

Het derde lid beschrijft de kernopdrachten.

Om de betrokkenheid van burgers en actoren te realiseren bij omgevingsuitdagingen en -behoeften kan een vereniging een breed palet aan instrumenten en methodieken inzetten. Dit kan gaan van het informeren op een kwaliteitsvolle manier, het consulteren, de inspraak stimuleren van tot het samenwerken met burgers of actoren aan bijvoorbeeld oplossingen voor omgevingsuitdagingen of het opzetten van citizen science projecten.

De gewestelijke koepelvereniging voor omgeving heeft een belangrijke rol in de beleidsparticipatie op het gewestelijke niveau. Dit betreft de deelname aan beleidsmatige overlegorganen en adviesraden op het gewestelijke niveau.

De gewestelijke koepelvereniging voor omgeving brengt burgers en actoren samen rond omgevingsuitdagingen en versterkt hen in het aangaan van die uitdagingen. Dat kan gaan over kennisversterking, competenties ontwikkelen, handelingsperspectieven aanbieden en het aanreiken van concrete oplossingen. Ook het faciliteren en het ondersteunen van initiatieven van deze actoren valt onder versterken.

De gewestelijke koepelvereniging voor omgeving is bovendien een kenniscentrum voor omgevingstransities. Ze bouwt kennis op en verspreidt die naar burgers en actoren, en zet deze in bij de onderbouwing voor beleidsmatige initiatieven en acties.

De gewestelijke koepelvereniging zet in op de netwerkversterking tussen de omgevingsverenigingen. Ze verenigt minstens 75 % van de erkende omgevingsverenigingen als lidvereniging en zet activiteiten op die deze verenigingen versterken in hun opdracht. Ze treedt op als vertegenwoordiger van de omgevingsverenigingen t.a.v. de Vlaamse overheid, maar ook als

vertegenwoordiger in diverse organen. Ze bevordert de professionalisering van de omgevingsverenigingen en neemt de rol op van kennis- en informatiecentrum m.b.t. de omkadering en de werking van de omgevingsverenigingen. Ze organiseert daartoe allerlei activiteiten die de kennis, competentie, de impact van de omgevingsverenigingen kunnen verbeteren zowel op inhoudelijk vlak als op administratief en bestuurlijk vlak. Ze ondersteunt in het bijzonder startende omgevingsverenigingen bij hun aanvraag voor een startsubsidie. Belangrijk is de voorbeeldrol die deze categorie vervult op vlak van goed bestuur voor de andere omgevingsverenigingen.

Het tweede lid concretiseert de kernopdrachten.

Artikel 10

Dit artikel duidt dat de eventuele vermarkting van producten en diensten, die omgevingsverenigingen in uitvoering van hun kernopdrachten ontwikkelen, ondergeschikt is aan het vervullen van die kernopdrachten. De verenigingen worden gesubsidieerd voor het vervullen van de kernopdrachten, die activiteiten van algemeen belang inhouden. Met deze bepaling wordt bedoeld dat omgevingsverenigingen zoveel als mogelijk moeten vermijden om met hun activiteiten de interne markt te verstoren.

Het betreft hier activiteiten van algemeen maatschappelijk belang, met name informeren, sensibiliseren en mobiliseren van burgers en actoren, hen ondersteunen en begeleiden vanuit de expertise in het realiseren van omgevingsopgaven, kennis opbouwen en verspreiden naar doelgroepen, de netwerking en samenwerking bevorderen, de deelname aan netwerken, overlegorganen en adviesraden.

De activiteiten waarvoor subsidies worden gegeven, zijn geen economische activiteiten. Er is geen winst te halen en deze activiteiten worden op de normale markt dan ook niet aangeboden. Dit geldt voor alle omgevingsverenigingen die gesubsidieerd worden in het voorontwerp van decreet en blijkt uit de respectievelijke opdrachten die ze dienen te vervullen om voor subsidiëring in aanmerking te komen.

Als overheid beschouwen we de uitvoering van deze opdrachten als het vervullen van een taak van algemeen maatschappelijk belang. De Vlaamse overheid besliste om hierrond een decretaal beleid te gaan voeren. Het voeren van dit beleid door de overheid is nodig want hierrond bestaat geen economische activiteit die hieraan tegemoetkomt of die deze taak zou opnemen.

Aangezien via deze subsidieregeling geen economische activiteiten worden bevoordeeld is er hier geen sprake van staatssteun. Alle omgevingsverenigingen die in het kader van dit voorontwerp van decreet gesubsidieerd worden, hebben deze subsidies nodig om hun opdrachten te kunnen uitoefenen.

De taken die de omgevingsverenigingen in uitvoering van dit voorontwerp van decreet uitvoeren en realiseren worden bovendien vaak ondersteund door vrijwilligers zonder dewelke de activiteiten niet zouden bestaan.

Er kan in deze dan ook geen sprake zijn van staatssteun in dit voorontwerp van decreet wat betreft de werkingssubsidie voor omgevingsverenigingen.

De subsidiërende overheid gaat in de procedure van goedkeuring en opvolging van erkenning en de subsidiëring na in welke mate de vereniging die een subsidie aanvraagt de kernopdrachten vervult en hoe ze dat doet.

Verenigingen die zowel economische als niet-economische activiteiten in het kader van de bevordering van de omgevingskwaliteit zouden organiseren, zullen dit onderscheid duidelijk moeten maken in hun boekhouding met oog op de controle op de aanwending van de subsidies.

HOOFDSTUK 5. DE ERKENNINGSCOMMISSIE EN DE BEGELEIDINGSCOMMISSIE

Afdeling 1. De erkenningscommissie

Artikel 11

Dit artikel beschrijft in de eerste paragraaf de oprichting en de taakstelling van de erkenningscommissie en in de tweede paragraaf de samenstelling ervan en de onverenigbaarheden van de commissieleden.

In de eerste paragraaf wordt de adviserende rol van de erkenningscommissie geduid. Ze formuleert haar advies op basis van het toetsen van de erkenningsvoorwaarden en de beoordeling van de werking van de omgevingsverenigingen aan de beoordelingscriteria. De erkenningscommissie baseert zich hiervoor op de dossierstukken die de vereniging indient en op de informatie die publiek beschikbaar is via de communicatiekanalen van de vereniging.

In de tweede paragraaf wordt bepaald dat naast vertegenwoordigers van het departement, externe experts deelnemen aan de erkenningscommissie. De tussenkomst van externe experts met een meerderheid t.a.v. het departement in de erkenningscommissie, is een belangrijk gegeven in het voorontwerp van decreet. De Vlaamse overheid verwacht van omgevingsverenigingen dat ze een brede maatschappelijke werking ontplooiën en zich richten tot verschillende doelgroepen in de maatschappij. De tussenkomst in de erkenningsprocedure van een erkenningscommissie, die bestaat uit een zorgvuldig gekozen vertegenwoordiging van experts uit verschillende maatschappelijke geledingen, betekent dan ook een meerwaarde bij de beoordeling van de kwaliteit van de werking van de omgevingsverenigingen.

We verwachten van deze externe experts dat ze een expertise hebben die gelinkt is aan het doel van dit voorontwerp van decreet.

De onverenigbaarheden vermeld in het derde en vierde lid in deze paragraaf vergen geen verdere toelichting.

In de derde paragraaf wordt delegatie verleend aan de Vlaamse Regering om de wijze van de samenstelling en de werking van de erkenningscommissie, en wijze van aanstelling en het ontslag en de vergoeding van de commissieleden te bepalen.

Afdeling 2. De begeleidingscommissie

Artikel 12

Dit artikel beschrijft in de eerste paragraaf de oprichting en de taakstelling van de begeleidingscommissie en in de tweede paragraaf de samenstelling ervan en de onverenigbaarheden van de externe commissieleden.

In de eerste paragraaf wordt de rol van de begeleidingscommissie geduid. Ze komt tussen in de tussentijdse evaluatie van de erkende en gesubsidieerde gewestelijke omgevingsverenigingen, gewestelijke koepelvereniging voor omgeving en gewestelijke ledenverenigingen voor omgeving. De erkenningscommissie baseert zich hiervoor op de dossierstukken die de vereniging indient en op de informatie die publiek beschikbaar is via de communicatiekanalen van de vereniging.

In de tweede paragraaf wordt de samenstelling van een begeleidingscommissie bepaald. Per vereniging die geëvalueerd wordt, wordt een begeleidingscommissie samengesteld, die uit minstens één vertegenwoordiger van het departement en minstens twee externe experts bestaat. De externe experts worden gekozen uit een pool van experts, die door de Vlaamse Regering wordt benoemd. Dit betekent dat de begeleidingscommissie voor een bepaalde vereniging een andere samenstelling kan hebben dan voor een andere vereniging. Om eenzelfde kwalitatieve werking te garanderen worden de externe commissieleden begeleid in

hun rol door het departement, die handleidingen en toelichtingen voorziet voor duiding bij de evaluaties.

Zoals bij de erkenningscommissie wordt ook bij de begeleidingscommissie de externe blik als waardevol beschouwd en verwachten we eenzelfde expertise als de externe experts van de erkenningscommissie en gelden dezelfde onverenigbaarheden.

De derde paragraaf delegeert de Vlaamse Regering voor het bepalen van de wijze van samenstelling en de werking van de begeleidingscommissie en de wijze van aanstelling en het ontslag en de vergoeding van de externe commissieleden.

HOOFDSTUK 6 ERKENNING VAN DE OMGEVINGSVERENIGINGEN

Afdeling 1. Ontvankelijkheidsvoorwaarden

Artikel 13

Dit artikel bepaalt de ontvankelijkheidsvoorwaarden. Het departement toetst de aanvragen tot erkenning en subsidiëring aan deze voorwaarden. Naast de tijdigheid en volledigheid van de aanvraag, zijn er voorwaarden waaraan de omgevingsvereniging moet voldoen. Enkel aanvragen van verenigingen met rechtsvorm vzw of stichting kunnen een aanvraag indienen. De oprichtingsvorm garandeert een transparante en legitieme handeling en besluitvorming en het nastreven van een belangeloos doel. Voor beide organisatievormen zijn er wettelijke regels opgelegd m.b.t. boekhouding.

Door te stellen dat de vereniging dient opgericht te zijn op particulier initiatief wijzen we op het belang dat het moet gaan over maatschappelijk middenveldorganisaties. Dat betekent dat overheden geen stichtende leden kunnen zijn. Vertegenwoordigers van overheidsinstanties kunnen ook niet in de bestuursorganen participeren als stemgerechtigde leden. Met een vertegenwoordiger van een overheidsinstantie wordt bedoeld de persoon die door zijn overheidsinstantie afgevaardigd is, om te zetelen in de Raad van Bestuur van de omgevingsvereniging en aldaar zetelt in naam van die overheidsinstantie en de standpunten van die overheidsinstantie inneemt. Een aangestelde van een overheidsinstantie die omwille van zijn expertise zetelt in een bestuursorgaan en ten persoonlijke titel participeert, wordt niet beschouwd als een vertegenwoordiger van een overheidsinstantie. Als in de statuten van een vereniging vermeld wordt dat er een afvaardiging is van een overheid, dan wordt dit wel beschouwd als vertegenwoordiging van een overheidsinstantie.

Vertegenwoordigers van overheidsinstanties kunnen wel als raadgevende leden deel uitmaken van het bestuursorgaan.

Niet ontvankelijke aanvragen worden niet beoordeeld op het voldoen aan de erkenningsvoorwaarden en zullen dus ook niet beoordeeld worden door de erkenningscommissie.

Het tweede lid verleent delegatie aan de Vlaamse Regering om de modaliteiten voor het indienen van de aanvraag en het ontvankelijkheidsonderzoek verder uit te werken.

Afdeling 2. Beoordeling van de aanvraag en duur van de erkenning

Artikel 14 Voor de toelichting over de taak van erkenningscommissie verwijzen we naar artikel 11.

Artikel 15

Dit artikel bepaalt dat enkel ontvankelijke aanvragen worden getoetst aan de erkenningsvoorwaarden. De onontvankelijke aanvragen krijgen een negatief advies voor erkenning van de erkenningscommissie.

De erkenningsvoorwaarden zijn minimale instapdrempels. Ze moeten de overheid de garantie geven dat ze een vereniging subsidieert die vanuit haar bestaansredenen

inzet op het doel van het voorontwerp van decreet, in een financiële gezonde toestand verkeert, op zichzelf bestaat en dit ook kan aantonen met een zelfstandige en onafhankelijk werking en haar doel, kernopdrachten en werkingsgebied overeenstemmen met één van de categorieën van verenigingen die beschreven zijn in hoofdstuk 4. De erkenningsvoorwaarden moeten vervuld zijn op het moment van de aanvraag tot erkenning. Ze gelden als uitsluitingscriteria: als een vereniging niet voldoet aan één van de voorwaarden, kan ze niet worden erkend.

Het eerste punt stelt dat omgevingsverenigingen het bevorderen van de omgevingskwaliteit in het Vlaamse Gewest voorop moeten stellen als maatschappelijk hoofddoel. Deze voorwaarde is gekoppeld aan de bestaansreden van de vereniging. Deze moet duidelijk blijken uit haar statuten, haar missie en/of visie en haar gehele werking. Uit de formulering in de statuten van het belangeloos doel dat de vereniging nastreeft en van de activiteiten die ze tot voorwerp heeft, moet duidelijk blijken dat de vereniging zich hoofdzakelijk inzet voor het bevorderen van de omgevingskwaliteit. Daarnaast moet ook uit haar missie en/of visie alsook uit de werking die de vereniging ontplooit, duidelijk blijken dat deze hoofdzakelijk de bevordering van de omgevingskwaliteit vooropstellen. Organisaties die opgericht zijn en als hoofddoel hoofdzakelijk het verdedigen van de belangen van hun (beroeps)leden en hun sector vooropstellen of hoofdzakelijk inzetten op het ondersteunen en versterken van hun achterban zonder daarbij specifiek en expliciet te stellen dat dit met oog is op het bevorderen van de omgevingskwaliteit, worden niet beoogd met dit voorontwerp van decreet. Dergelijke verenigingen kunnen wel een bijdrage leveren tot omgevingsdoelstellingen vanuit hun werking. Zij kunnen wel beroep doen op projectsubsidies n.a.v. een projectoproep die zich tot deze doelgroep richt. Het werkingsgebied moet minstens gelegen zijn in het Vlaamse Gewest. Het werkingsgebied mag ruimer zijn.

Het tweede punt bepaalt dat de vereniging al meer dan twee jaar moet bestaan en moet kunnen aantonen dat ze in de voorbije twee kalenderjaren een werking realiseerde die gericht was op het bevorderen van de omgevingskwaliteit.

Het derde punt bepaalt dat een vereniging financieel draagkrachtig moet zijn en niet in financiële moeilijkheden mag verkeren. De financiële draagkracht van de vereniging is belangrijk voor een stabiele toekomstgerichte werking. Op een zuinige en zorgvuldige manier omgaan met middelen is dus belangrijk, dat is ook een principe van goed bestuur. Een organisatie wordt beschouwd als financieel draagkrachtig als ze naast de beoogde werkingssubsidie in het kader van dit voorontwerp van decreet 20 % eigen inkomsten genereert. Dat betekent dat het subsidiebedrag niet meer dan 80 % van de ontvangsten mag bedragen. De 20 % andere ontvangsten kunnen afkomstig zijn van verschillende bronnen zoals lidgelden, subsidies, inkomsten uit deelname aan activiteiten, sponsoring, ...

Een organisatie mag niet in financiële moeilijkheden verkeren. Dat betekent dat ze op korte en langere termijn aan haar financiële verplichtingen kan voldoen.

Het vierde punt bepaalt dat de vereniging een zelfstandige en onafhankelijke werking moet kunnen aantonen. Dit betekent dat ze op zelfstandige wijze haar financiën beheert, haar eigen personeelsbeleid voert en zelf werkgever en opdrachtgever is van het personeel, een eigen onafhankelijk beleid voert en een onafhankelijk management en bestuur heeft.

Het vijfde punt verwijst naar het doel, de kernopdrachten en het werkingsgebied van de vereniging, die in overeenstemming moeten zijn met de beschrijving van één van de categorieën van omgevingsverenigingen vermeld in hoofdstuk 4.

Artikel 16

Dit artikel bepaalt dat een erkenning maximaal voor een periode van vijf jaar geldt. Om ook voor een volgende periode een erkenning te kunnen ontvangen en dus ook de daaraan gekoppeld subsidie, moet een erkende omgevingsvereniging een nieuwe aanvraag tot erkenning en subsidiëring indienen. Deze bepaling is in lijn met artikel 76/1, §1, van de VCO waarin staat dat elke subsidie elke vijf jaar aan

een beleidsevaluatie moet worden onderworpen. Dit artikel bepaalt ook dat de eerste erkenningsperiode volgens dit voorontwerp van decreet start op 1 januari 2027. Deze datum is gekozen om de erkenning en subsidiëring volgens het nieuwe decreet te laten aansluiten op de subsidiëringperiode volgens het bestaande decreet, die tot 31 december 2026 loopt.

Artikel 17

Dit artikel beschrijft de wijze van beoordeling door de erkenningscommissie. De erkenningscommissie beoordeelt de werking van de omgevingsverenigingen die voldoen aan de erkenningsvoorwaarden. Ze doet dat op basis van de dossierstukken die de vereniging moet indienen en op basis van publiek beschikbare informatie over de vereniging via haar communicatiekanalen en aan de hand van de beoordelingscriteria. Deze beoordeling is een kwalitatieve (beschrijvende) beoordeling van de werking.

De punten 1° tot en met 4° betreffen de vier beoordelingscriteria die geen verdere toelichting vergen.

Het vijfde criterium is enkel van toepassing als de begeleidingscommissie of het departement aanbevelingen formuleerde voor de vereniging in de voorbije erkenningsperiode bij de tussentijdse evaluatie.

Deze criteria zullen door de Vlaamse Regering verder worden uitgewerkt.

In het tweede lid wordt de uitkomst van de beoordeling bepaald, die kan negatief of positief zijn. De Vlaamse Regering zal bepalen welke de voorwaarden zijn voor een positieve en een negatieve beoordeling. Een negatieve beoordeling betekent dat de kwaliteit van de werking van de vereniging niet aan de minimale kwaliteitseisen voldoet.

De erkenningscommissie geeft op basis van die beoordeling een advies aan de Vlaamse Regering over de erkenning van de omgevingsverenigingen die voldoen aan de erkenningsvoorwaarden.

De Vlaamse Regering zal bepalen hoe dit advies tot stand komt.

De Vlaamse Regering zal ook de wijze van toekenning van de erkenning bepalen en beslissen wie daartoe bevoegd is.

HOOFDSTUK 7. SUBSIDIERING VAN ERKENDE OMGEVINGSVERENIGINGEN

Artikel 18

Dit artikel bepaalt dat een vereniging na het bekomen van haar erkenning door de Vlaamse Regering een jaarlijkse werkingssubsidie kan ontvangen. De werkingssubsidie kan enkel toegekend worden als daartoe voldoende middelen voorzien zijn. Als de totale beschikbare subsidie-enveloppe ontoereikend is voor alle omgevingsverenigingen die positief geadviseerd worden voor erkenning, kan de Vlaamse Regering beslissen om verenigingen een erkenning toe te kennen, zonder toekenning van een werkingssubsidie. Dergelijke erkenning biedt de verenigingen vaak toegang tot andere subsidies en tot beleidsparticipatie.

Het tweede lid bepaalt dat per categorie van omgevingsverenigingen een basissubsidiebedrag zal worden bepaald door de Vlaamse Regering. Dit subsidiebedrag houdt rekening met de omvang en reikwijdte van de kernopdrachten. Dit lid bepaalt ook dat de Vlaamse Regering de variabiliteit die op de basissubsidie kan toegepast worden om de werkingssubsidie te berekenen, bepaalt. Voor elke begunstigde wordt een werkingssubsidie bepaald. Het derde lid stelt dat de Vlaamse Regering zal bepalen op welke wijze die werkingssubsidie per begunstigde wordt bepaald en op welke wijze de werkingssubsidie zal worden toegekend.

Het vierde lid bepaalt dat de jaarlijkse werkingssubsidie, eens toegekend, kan worden aangepast aan de evolutie van de gezondheidsindex.

Het vijfde lid sluit dubbele subsidiëring uit.

Het zesde lid bepaalt dat er geen reserves kunnen aangelegd ten laste van de toegekende subsidies. Hiermee wordt afgeweken van artikel 72, §1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 mei 2019 ter uitvoering van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019. Verenigingen kunnen wel reserves aanleggen ten laste van andere inkomsten.

Het zevende lid vergt geen toelichting.

HOOFDSTUK 8. DE OPVOLGING EN DE EVALUATIE VAN DE ERKENDE EN GESUBSIDIEERDE OMGEVINGSVERENIGING

Afdeling 1. De tussentijdse opvolging en evaluatie van de erkende en gesubsidieerde gewestelijke omgevingsverenigingen, gewestelijke ledenverenigingen voor omgeving en gewestelijke koepelvereniging voor omgeving

Artikel 19

Dit artikel bepaalt dat de erkende en gesubsidieerde gewestelijke omgevingsverenigingen, gewestelijke ledenverenigingen voor omgeving en de gewestelijke koepelvereniging voor omgeving jaarlijks opgevolgd worden door het departement. Het departement gaat daarbij de voortgang na van de meerjarenverbintenis. De meerjarenverbintenis bevat indicatoren met mijlpalen die deze opvolging mogelijk maken.

Het tweede lid bepaalt welke verantwoording de verenigingen moeten indienen om deze jaarlijkse opvolging mogelijk te maken. Naast een functionele rapportering om de voortgang te beoordelen, dienen de verenigingen ook jaarlijks een financiële rapportering in met oog op het uitoefenen van het toezicht.

Het derde lid geeft delegatie aan de Vlaamse Regering om de modaliteiten voor de verantwoordingsstukken en de opvolging te bepalen.

Artikel 20

Dit artikel bepaalt dat de erkende en gesubsidieerde gewestelijke omgevingsverenigingen, gewestelijke koepelvereniging voor omgeving en gewestelijke ledenverenigingen voor omgeving tussentijds, in het derde jaar van de erkenningsperiode geëvalueerd worden. Dat gebeurt door de begeleidingscommissie. De omgevingsverenigingen dienen hiervoor een voortgangsverslag op te stellen dat de omvang en de resultaten van de werking van de voorbije twee jaren schetst. Dit voortgangsverslag geeft een uitgebreide duiding bij de jaarlijkse rapportering.

Het tweede lid stelt dat de begeleidingscommissie de werking evalueert van de omgevingsverenigingen. Dat gebeurt aan de hand van vier evaluatiecriteria die elk een aspect van die werking evalueren.

Het derde lid geeft de mogelijk uitkomst weer van de evaluatie.

Het vierde en vijfde lid stellen dat bij een negatieve evaluatie de begeleidingscommissie aanbevelingen formuleert die bedoeld zijn om de vastgestelde tekortkomingen, die aan de basis lagen voor de negatieve evaluatie, bij te werken in de komende periode tot aan een nieuwe erkenningsaanvraag.

Een vereniging die de tekortkomingen niet of onvoldoende wegwerkt, zal bij de beoordeling van de nieuwe erkenningsaanvraag een negatieve evaluatie krijgen.

De aanbevelingen hebben dus een dwingend karakter.

Het zesde lid bepaalt dat de Vlaamse Regering de modaliteiten voor opmaak en indiening van het voortgangsverslag en de wijze van evaluatie zal bepalen. Dit lid bepaalt ook dat de Vlaamse Regering de evaluatiecriteria verder zal uitwerken.

Artikel 21

Dit artikel stelt dat het departement de werking van de erkende en gesubsidieerde omgevingsverenigingen na afloop van de erkenningsperiode evalueert. De vereniging dient hiervoor een eindverslag in. Het eindverslag beschrijft de omvang en de resultaten van de werking van de voorbije erkenningsperiode.

Het departement beoordeelt de vereniging voor de voorbije erkenningsperiode op basis van dit eindverslag. Zij gaat na of de meerjarenverbintenis werd uitgevoerd. Als de vereniging bepaalde doelstellingen uit de meerjarenverbintenis niet of onvoldoende realiseerde, gaat het departement na of de vereniging haar werking gericht was op het realiseren van die doelstellingen en het behalen van de resultaten. Deze beoordeling kan aanleiding geven tot het terugvorderen van een deel van de subsidie als de vereniging niet kan verantwoorden, bijvoorbeeld aan de hand van de activiteiten die ze ondernam, waarom bepaalde doelstellingen niet of onvoldoende werden gerealiseerd. De terugvordering staat in verhouding tot het ontbreken van de verantwoording voor niet of onvoldoende gerealiseerde doelstellingen.

Het derde lid delegeert de Vlaamse Regering om de modaliteiten van de eindevaluatie en terugvordering van onterecht toegekende subsidie te bepalen.

Afdeling 2. De tussentijdse opvolging en evaluatie van de erkende en gesubsidieerde regionale omgevingsverenigingen

Artikel 22

Dit artikel bepaalt dat de erkende en gesubsidieerde regionale omgevingsverenigingen tweejaarlijks opgevolgd worden door het departement. Het departement gaat daarbij de voortgang na van de meerjarenverbintenis, na het tweede werkingsjaar en na het vierde werkingsjaar. De meerjarenverbintenis bevat indicatoren met mijlpalen die deze opvolging mogelijk maken.

Het tweede lid bepaalt dat de vereniging na het tweede en na het vierde werkingsjaar een functionele verantwoording moet indienen om de opvolging mogelijk te maken en stelt ook dat verenigingen jaarlijks een financiële rapportering moeten indienen met oog op het toezicht.

Het derde lid bepaalt dat het departement een voortgangsverslag kan opvragen als ze bij de opvolging na het tweede jaar, vaststelt dat de vereniging te weinig voortgang boekt. Het voortgangsverslag schetst de omvang en de resultaten van de werking van de voorbije 2 jaren en geeft dus een duiding bij de functionele rapportering aan de hand van indicatoren. Het voortgangsverslag dient ter evaluatie van de werking van de vereniging. Deze evaluatie is een kwalitatieve evaluatie.

Het vierde lid delegeert de Vlaamse Regering om de modaliteiten van de tussentijdse opvolging en evaluatie te bepalen.

Artikel 23

Dit artikel geeft de mogelijke uitkomst weer van de evaluatie en stelt in het tweede lid en derde lid dat bij een negatieve evaluatie het departement aanbevelingen formuleert die bedoeld zijn om de vastgestelde tekortkomingen, die aan de basis lagen voor de negatieve evaluatie, bij te werken in de komende periode tot aan een nieuwe erkenningsaanvraag.

Een vereniging die de tekortkomingen niet of onvoldoende wegwerkt, zal bij de beoordeling van de nieuwe erkenningsaanvraag een negatieve evaluatie krijgen.

De aanbevelingen hebben dus een dwingend karakter.

Artikel 24

Dit artikel stelt dat het departement de werking van de erkende en gesubsidieerde omgevingsverenigingen na afloop van de erkenningsperiode evalueert. De vereniging dient hiervoor een eindverslag in. Het eindverslag beschrijft de omvang en de resultaten van de werking van de voorbije erkenningsperiode.

Het departement beoordeelt de vereniging voor de voorbije erkenningsperiode op basis van dit eindverslag. Zij gaat na of de meerjarenverbintenis werd uitgevoerd. Als de vereniging bepaalde doelstellingen uit de meerjarenverbintenis niet of onvoldoende realiseerde, gaat het departement na of de vereniging haar werking gericht was op het realiseren van die doelstellingen en het behalen van de resultaten. Deze beoordeling kan aanleiding geven tot het terugvorderen van een

deel van de subsidie als de vereniging niet kan verantwoorden bijvoorbeeld aan de hand van de activiteiten die ze ondernam, waarom bepaalde doelstellingen niet of onvoldoende werden gerealiseerd. De terugvordering staat in verhouding tot het ontbreken van de verantwoording voor niet of onvoldoende gerealiseerde doelstellingen.

Het derde lid delegeert de Vlaamse Regering om de modaliteiten van de eindevaluatie en terugvordering van onterecht toegekende subsidie te bepalen.

HOOFDSTUK 9. DE STARTSUBSIDIE

Artikel 25

Dit artikel voorziet in de mogelijkheid om een startsubsidie te bekomen voor nog niet erkende omgevingsverenigingen. Deze subsidie geeft omgevingsverenigingen die nog niet voldoen aan al de erkenningsvoorwaarden en kwalitatieve vereisten de kans om hun organisatie en hun werking verder te ontwikkelen naar een volgende erkenningsperiode toe. De subsidie stelt hen in staat om een deel van de kosten die hiervoor nodig zijn, te financieren.

Een startsubsidie kan maar worden aangevraagd als de Vlaamse Regering daartoe een oproep deed. Een omgevingsvereniging kan maar één keer een startsubsidie bekomen en enkel voor de categorieën van de gewestelijke en regionale omgevingsverenigingen. De startsubsidie geldt voor maximaal 3 jaren.

Per categorie van verenigingen wordt een startsubsidie bepaald door de Vlaamse Regering. Het bedrag van de startsubsidie is lager dan de basissubsidie.

Artikel 26

Dit artikel bepaalt de ontvankelijkheidsvoorwaarden voor de aanvragen voor een startsubsidie. Punten 1° en 2° vergen geen toelichting. Voor de toelichting van punt 3°, a), b), c), d) verwijzen we naar de toelichting bij artikel 13. Het punt e) en f) bepalen dat verenigingen die een startsubsidie ontvingen hetzij in een eerdere erkenningsperiode in uitvoering van dit voorontwerp van decreet (e), hetzij in één van de twee periodes van subsidiëring in uitvoering van het decreet van 29 april 1991 tot vaststelling van de algemene regelen inzake de erkenning en de subsidiëring van de milieu-, natuur-, en ruimteverenigingen en zijn uitvoeringsbesluit (f), niet in aanmerking komen voor een nieuwe startsubsidie. Deze omgevingsverenigingen, kunnen met oog op een verdere subsidiëring, na een startsubsidie een aanvraag tot erkenning en subsidiëring in dienen.

Het tweede lid vergt geen toelichting.

Artikel 27

Dit artikel bepaalt dat het departement de voorwaarden toetst waaraan de omgevingsvereniging die een startsubsidie aanvraagt, moet voldoen om een startsubsidie te bekomen. Voor de voorwaarden vermeld onder punten 1°, 2° en 3° verwijzen we naar de toelichting bij artikel 15. Punt 4° bepaalt dat omgevingsverenigingen die een startsubsidie aanvragen moeten kunnen aantonen dat ze een werking opzetten die hen in staat stelt om tegen een volgende erkenningsperiode te voldoen aan de omschrijving en de kernopdrachten van ofwel een regionale omgevingsvereniging ofwel een gewestelijke omgevingsvereniging. De omgevingsvereniging kiest bij haar aanvraag voor welke categorie ze een startsubsidie aanvraagt.

Het tweede lid vergt geen verdere toelichting.

Artikel 28

Dit artikel bepaalt in het eerste lid dat het departement de aanvragen voor een startsubsidie zal beoordelen op de kwaliteit van de werking aan de hand van de voorgestelde beoordelingscriteria. Het tweede lid geeft de mogelijke uitkomst van die beoordeling, die het departement als advies aan de Vlaamse Regering bezorgt. Het derde lid vergt geen verdere toelichting.

Artikel 29

Het eerste lid bepaalt dat de Vlaamse Regering per categorie van omgevingsvereniging een bedrag zal bepalen voor de startsubsidie. Het tweede tot en met vijfde lid vergen geen verdere toelichting.

Artikel 30

Dit artikel bepaalt dat het departement de kwaliteit van werking na het eerste werkingsjaar zal evalueren op basis van een voortgangsverslag. Het voortgangsverslag schetst een globale beschrijvende voortgang van de doelstellingen, de vooropgestelde resultaten en de eventuele bijstelling ervan; het beschrijft ook hoever de vereniging staat in de realisatie van het streefbeeld en de scenario's voor de verdere uitbouw van de vereniging.

De evaluatie van het departement is een advies aan de vereniging met oog op een eventuele erkenningsaanvraag.

Artikel 31

Dit artikel vergt geen verdere toelichting.

Artikel 32

Dit artikel bepaalt dat het departement na afloop van de startsubsidie de werking van de omgevingsvereniging evalueert op basis van het eindverslag. Deze evaluatie gaat na in welke mate de vereniging de vooropgestelde doelstellingen behaalde en in welke mate ze het streefbeeld en de scenario's die ze vooropgesteld heeft, kon realiseren.

Het tweede lid bepaalt dat als het departement van oordeel is dat de vereniging een deel van wat vooropgesteld werd niet kon realiseren en dit niet kan verantwoorden, dan een deel van de toekende subsidie kan worden teruggevorderd in verhouding tot het niet verantwoordde deel.

Het derde lid vergt geen toelichting.

HOOFDSTUK 10. PROJECTSUBSIDIES

Artikel 33

Met dit artikel wordt een basis gelegd om omgevingsprojecten verbonden aan projectoproepen, te subsidiëren.

Projectsubsidies vallend onder deze bepaling hebben als doel:

- uitvoering geven aan Vlaamse omgevingsdoelstellingen en de kwaliteit van de omgeving bevorderen. Een voorbeeld zijn projecten die concrete terreiningsrepen beogen, waarmee de omgevingskwaliteit verbetert, zoals onthardingsrepen die de doorlaatbaarheid van de bodem verbeteren;
- voeden van Vlaamse beleidsontwikkeling. Voorbeelden zijn pilootprojecten waarbij bepaalde beleidslijnen die nog in ontwikkeling zijn, uitgetest kunnen worden. Uit dergelijke projecten kunnen er lessen worden geleerd die de beleidsontwikkeling verder kunnen voeden en optimaliseren;
- stimuleren van kennisopbouw over het omgevingsbeleid en de verspreiding ervan. De omgevingsprojecten zijn interessante cases die als voorbeeld kunnen dienen voor andere actoren en zo een multiplicatoreffect kunnen bekomen. Een voorbeeld zijn projecten die informatie (beleidstools, leidraden...) ontwikkelen en ontsluiten om de aanpak van uitdagingen in het omgevingsbeleid (lokaal en Vlaams) te verankeren;
- ondersteunen en stimuleren van het draagvlak voor omgevingsmaatregelen of van de maatschappelijke gedragsverandering die nodig is om de omgevingsuitdagingen te kunnen aangaan. Een voorbeeld zijn de green deals, waarbij verschillende actoren engagementen aangaan om bijvoorbeeld bepaalde werkmethoden te veranderen om samen een of meerdere uitdagingen aan te gaan.

De subsidieontvanger wordt ruim bepaald omdat de vooropgestelde doelstelling en de hieraan verbonden activiteiten kunnen opgenomen worden door diverse actoren

in het maatschappelijk veld (lokale overheden, semipublieke instanties op lokaal niveau, organisaties, kennisinstellingen...).

Per oproepmoment wordt nader omschreven welke type projecten in aanmerking komen voor subsidiëring. Waar projectoproepen in het verleden op verschillende momenten verspreid doorheen het jaar werden gelanceerd, is het de bedoeling om projectoproepen te bundelen in een beperkt aantal momenten per jaar. Een oproepmoment kan betrekking hebben op één thematiek of kan een 'menu' bevatten van meerdere thematieken of types van projectvoorstellen, waaruit kan gekozen worden. Per oproepmoment kunnen dus meerdere projectoproepen gelanceerd worden, die normaliter elk een eigen reglement hebben.

De maximale looptijd voor deze projectsubsidies wordt bepaald op vijf jaar. Dit is langer dan projectsubsidies bij andere beleidsdomeinen, maar wordt verantwoord omdat ingrepen in de fysieke omgeving niet steeds binnen een termijn van bijvoorbeeld drie jaar gerealiseerd raken. Wanneer een oproepmoment uitnodigt tot het indienen van verschillende types van projectvoorstellen, kan de looptijd per type project nader worden gespecificeerd.

De wijze van bekendmaking, die de Vlaamse Regering nader bepaalt, kan ook betrekking hebben op de timing van oproepmomenten, de wijze waarop de lancering van een oproep kan worden gedelegeerd en wijze waarop de oproepmomenten worden gecommuniceerd.

Artikel 34

Dit artikel omschrijft de ontvankelijkheidsvoorwaarden voor projectsubsidieaanvragen. Deze voorwaarden houden een feitelijk meetbare toets in en gelden bij alle projectoproepen. De datum van indiening en de documenten die bij de aanvraag voor een projectsubsidie moeten gevoegd worden, zullen worden bepaald in de projectoproep.

De doelgroep vermeld in het vierde punt, wordt per projectoproep bepaald en hangt samen met de specifieke inhoud van de projectoproep.

Het vijfde punt bepaalt dat de projecten uitvoering moeten geven aan het doel van het voorontwerp van decreet, en moeten voldoen aan de beschrijving van artikel 3, §1, vierde lid. Voor de toelichting verwijzen we naar de toelichting van artikel 3. De algemene doelstellingen van projectoproepen zoals omschreven in artikel 3, §1, vierde lid, wordt verder verfijnd per projectoproep. Daarbij kan worden gespecificeerd:

- aan welke Vlaamse omgevingsdoelstellingen men uitvoering wenst te geven;
- op welke wijze men de Vlaamse beleidsontwikkeling wil (laten voeden);
- voor welke aspecten men kennisopbouw en verspreiding wil stimuleren;
- voor welke beleidsmaatregelen men draagvlak wil ontwikkelen of gedragsverandering wil stimuleren.

De overige punten vergen geen verdere toelichting.

Artikel 35

Dit artikel bepaalt dat projecten door een jury worden beoordeeld, waaraan externe experts kunnen participeren. Of er externe experts in de jury zullen zetelen, zal per projectoproep specifiek worden bepaald. Dit artikel bepaalt verder de onverenigbaarheden voor deze juryleden en dat de externe experts een vergoeding kunnen ontvangen.

De Vlaamse Regering bepaalt aan welke kenmerken de externe experts dienen te voldoen, of deze desgevallend kunnen aangesteld worden vanuit een pool of lijst van experts, hoe de jury wordt aangeduid en hoe de werking ervan verloopt.

Artikel 36

Het eerste lid bepaalt de beoordelingscriteria, zijnde de algemene inhoudelijke en zakelijke criteria, op basis waarvan de jury de projecten beoordeelt en de Vlaamse

Regering adviseert over het al dan niet toekennen van een projectsubsidie. Deze beoordelingscriteria kunnen bij elke projectoproep worden verfijnd in subcriteria of beoordelingselementen.

Het tweede lid bepaalt dat bijkomende beoordelingscriteria van toepassing kunnen zijn als er te veel projecten positief worden beoordeeld voor een projectsubsidie en het beschikbare budget, dat per projectoproep wordt bepaald, ontoereikend is om alle positief beoordeelde projecten te kunnen subsidiëren. Afhankelijk van de projectoproep kunnen één of beide extra criteria van toepassing zijn.

De beoordelingsprocedure wordt verder uitgewerkt, hetzij voor de generieke aspecten ervan door de Vlaamse Regering, hetzij voor oproep-specifieke elementen in een reglement bij de projectoproep.

Artikel 37

Steeds wordt een advies bij een jury ingewonnen over de mate waarin subsidieaanvragen beantwoorden aan de beoordelingscriteria. Op basis van die beoordeling adviseert de jury de Vlaamse Regering over het al dan niet toekennen van de projectsubsidie. Dit advies is een niet-bindend advies.

De Vlaamse Regering kan nader bepalen wanneer het volstaat om het advies van de jury enkel aan de bevoegde minister over te maken.

Artikel 38

Dit artikel bepaalt de uiterlijke termijn voor de beslissing over subsidieaanvragen. Een termijn van zes maanden is een redelijke termijn waarbinnen de nodige evaluatie moet kunnen plaatsvinden en waarbinnen de subsidieontvanger een beslissing kan verwachten over zijn project. Dit is een termijn van orde.

De Vlaamse Regering bepaalt de wijze waarop een beslissing over subsidieaanvragen wordt genomen en de wijze waarop het subsidiebedrag wordt bepaald en uitbetaald.

Artikel 39

Dit artikel bepaalt dat ten laste van de projectsubsidie geen reserves kunnen worden opgebouwd. De projectsubsidie moet volledig worden aangewend om de projectkosten te dekken. Als na uitvoering van het project uit de financiële verantwoording blijkt dat het in aanmerking komend deel (bijvoorbeeld 75 %) van de projectkosten lager is dan het toegekende subsidiebedrag, zal het verschil teruggevorderd worden.

Artikel 40

Met dit artikel wordt een delegatie verleend aan de Vlaamse Regering om aspecten die niet worden geregeld via voorliggend voorontwerp van decreet, te regelen.

Artikel 41

Dit artikel bepaalt dat projecten tussentijds worden opgevolgd. Het departement kan hiervoor beroep doen op externe experts. Een verdere uitwerking van de modaliteiten hiervan is gedelegeerd naar de Vlaamse Regering.

Artikel 42

Dit artikel bepaalt dat na afloop er een eindevaluatie plaatsvindt over de uitvoering van het project en dat de vereniging hiertoe een financiële en functionele verantwoording moet indienen. Dit komt neer op een overzicht van de inkomsten en uitgaven van het project en een inhoudelijk verslag over de uitvoering van het project en het behalen van de vooropgestelde resultaten. Het departement kan zich hierbij laten bijstaan door externe experts.

Een verdere uitwerking van de modaliteiten hiervan is gedelegeerd naar de Vlaamse Regering.

HOOFDSTUK 11. BEPALINGEN OVER DE GEGEVENSVERWERKING

Artikel 43

Het departement treedt op als de verwerkingsverantwoordelijke van persoonsgegevens, vermeld in artikel 4,7), van de algemene verordening gegevensbescherming, voor de verwerking van persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van dit voorontwerp van decreet om de doelstellingen, vermeld in artikel 3 van dit voorontwerp van decreet, te kunnen bereiken.

Voor zover omgevingsverenigingen en actoren die in het kader van dit voorontwerp van decreet een subsidie aanvragen persoonsgegevens moeten verwerken om te voldoen aan de voorwaarden gesteld in dit voorontwerp van, worden ook zij aangeduid als verwerkingsverantwoordelijke.

De volgende categorieën van personen hebben toegang tot de verwerkte persoonsgegevens, in het kader van de uitvoering van dit voorontwerp van decreet:

- 1° de personeelsleden van het departement;
- 2° de externe experts vermeld in artikelen 11,12 en 40.

De verwerkingsverantwoordelijken verwerken de persoonsgegevens voor een taak van algemeen belang, in de zin van artikel 6, lid 1, e) van de AVG in het kader van het beheer en het opvolgen van de betrokken subsidiedossiers. De omgevingsverenigingen en actoren, vzw's zijnde, kunnen als overheid beschouwd worden en verwerken de persoonsgegevens in het kader van uitvoering van dit voorontwerp van decreet op grond van een taak van algemeen belang, in de zin van artikel 6, lid 1, e) AVG. De verenigingen en actoren die niet als een overheid kunnen beschouwd worden, verwerken de persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van dit voorontwerp van decreet overeenkomstig een gerechtvaardigd belang, in de zin van artikel 6, lid 1, f) AVG.

De paragraaf 3 van dit artikel preciseert onder welke voorwaarden de verwerkingsverantwoordelijken de persoonsgegevens kunnen verwerken overeenkomstig de AVG en dat deze verantwoordelijk is voor de naleving ervan en dit ook kan aantonen.

De voorwaarden waaronder de verwerkingsverantwoordelijke persoonsgegevens kan verwerken zijn:

- 1° de persoonsgegevens worden verwerkt op een wijze die ten aanzien van de betrokkene rechtmatig, behoorlijk en transparant is;
- 2° de persoonsgegevens worden verzameld voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden, en mogen vervolgens niet verder op een met die doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt;
- 3° de persoonsgegevens worden verwerkt op een wijze die toereikend is, ter zake dienend en beperkt tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor ze worden verwerkt;
- 4° de persoonsgegevens zijn juist en als dat nodig is worden ze geactualiseerd;
- 5° alle redelijke maatregelen worden genomen om de persoonsgegevens die, gelet op de doeleinden waarvoor ze worden verwerkt, onjuist zijn, onmiddellijk te wissen of te rectificeren;
- 6° de persoonsgegevens worden bewaard in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen niet langer te identificeren dan noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt;
- 7° de persoonsgegevens worden, door passende technische of organisatorische maatregelen te nemen op een dusdanige manier verwerkt dat een passende beveiliging ervan gewaarborgd is, zodat ze onder meer beschermd zijn tegen ongeoorloofde of onrechtmatige verwerking en tegen onopzettelijk verlies, vernietiging of beschadiging.

Verder dient de verwerkingsverantwoordelijke te beantwoorden aan de informatieverplichting aan de burger overeenkomstig de AVG, zo dient hij de

betrokkenen vooraf te informeren over de verwerking van hun persoonsgegevens conform artikel 13 en 14 van de algemene verordening gegevensbescherming en te informeren over hun rechten op basis van artikel 15 tot en met 22 van de algemene verordening gegevensbescherming.

De paragraaf bepaalt ook dat de Vlaamse Regering de nadere regels kan vaststellen over de verwerking van de persoonsgegevens evenals de categorieën van betrokkenen, vermeld in artikel 44. De delegatie aan de Vlaamse Regering is beperkt en mag niet de essentiële elementen die decretaal zijn vastgelegd aantasten.

Artikel 44

In dit artikel wordt uiteengezet welke categorieën van persoonsgegevens verwerkt kunnen worden, en op welke betrokkenen deze gegevens betrekking kunnen hebben.

Expertise en opleidingsgegevens kunnen worden opgevraagd om te kunnen komen tot een professioneel en afgewogen samengestelde begeleidings- of erkenningscommissie of jury al naar gelang het geval.

Verenigingen kunnen het geslacht en de leeftijd verwerken om te rapporteren over de man/vrouw-verhouding en de leeftijdsverdeling van bestuursorganen of van de vrijwilligerspool. Het geslacht wordt opgevraagd om een jury evenwichtig en paritair te kunnen samenstellen.

Expertise wordt ook opgevraagd om de kwaliteit van een project te kunnen beoordelen. Identificatiegegevens, zoals naam en voornaam, adresgegevens en gsm-nummer, huidige functie, worden verwerkt door het departement bij behandeling van de subsidiedossiers. Het verwerken van loongegevens kan nodig zijn als bij een projectsubsidie de personeelskosten moeten verantwoord worden bij een doorgedreven controle. Bij het nagaan of een kandidaat-expert geen onverenigbare mandaten en/of functies uitoefent, volstaat het dat het departement nagaat of een kandidaat -expert dergelijke mandaten of functies opneemt, niet welk mandaat en/of functie. Er wordt niet nagegaan voor welke parlementaire fractie of kabinet of voor welke partij een mandaat wordt opgenomen.

Er zal tevens een mededeling van persoonsgegevens gebeuren in het kader van het subsidieregister. De subsidieontvanger zal uiterlijk bij de beslissing tot toekenning van de subsidie hierover geïnformeerd worden middels een disclaimer die gevoegd wordt bij deze subsidiebeslissing.

Artikel 45 en 46

Conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard dan strikt noodzakelijk.

Voor wat betreft bestuursdocumenten van de Vlaamse overheid wordt via artikel III.87 en volgende van het Bestuursdecreet van 7 december 2018 bepaald dat voor elke categorie van bestuursdocumenten een selectieregel moet worden opgesteld. Elke selectieregel bevat minimaal volgende gegevens, met name een betekenisvolle naam en omschrijving, een gemotiveerde administratieve en/of wettelijke bewaartermijn alsook een gemotiveerde bestemming, namelijk bewaren of vernietigen of het bewaren van een (bij voorkeur mathematische) steekproef. Artikel III.87§2 Bestuursdecreet bepaalt de categorieën van bestuursdocumenten en de selectieregels in het centrale register van de Vlaamse overheid worden gepubliceerd (serieregister). Ook wordt in een delegatie voorzien voor de Vlaamse Regering om te voorzien in passende beveiliging van de betrokken gegevens en waarborgen ter bescherming van de rechten en vrijheden van betrokkenen.

HOOFDSTUK 12. TOEZICHT

Artikel 47

Dit artikel regelt het toezicht. Het departement oefent het toezicht uit op de aanwending van de subsidies. Dit toezicht houdt de controle in van de subsidievereisten, die in artikel 48 bepaald worden en de toetsing of de subsidie werd aangewend waarvoor ze werd verleend.

Artikel 48

Dit artikel bepaalt de subsidievereisten waaraan de subsidieontvanger moet voldoen na het ontvangen van de subsidie.

Het eerste punt betreft de verplichting om te vermelden dat de Vlaamse overheid steun verleende voor de werking of het project in alle openbare communicatie die de subsidieontvanger voert over de werking of het project.

Het tweede en derde punt vergen geen verdere toelichting.

Artikel 49

Dit artikel vergt geen verdere toelichting.

HOOFDSTUK 13. SLOTBEPALINGEN

Afdeling 1. Opheffingsbepaling

Artikel 50

Dit artikel vergt geen verdere toelichting.

Afdeling 2. Overgangsmaatregelen

Artikel 51

Dit artikel voorziet in de mogelijkheid om in aanloop naar een eerste erkenningsperiode volgens dit voorontwerp van decreet, meer bepaald de periode 2027-2031, een erkenning voor maximaal 2 jaar te kunnen aanvragen na een oproep door de Vlaamse Regering. Deze maatregel is voorzien voor niet erkende omgevingsverenigingen om sneller een erkenning en subsidiëring te kunnen ontvangen in aanloop naar die eerste erkenningsperiode.

Het tweede lid vergt geen toelichting.

Artikel 52

Dit artikel vergt geen verdere toelichting.

Artikel 53

De kortlopende erkenning is een erkenning en daarom moeten de verenigingen voldoen aan de erkenningsvoorwaarden, vermeld in artikel 15. Gezien het een erkenningsaanvraag betreft, zal ook bij de kortlopende erkenning de toetsing gebeuren door een erkenningscommissie, zoals vermeld in artikel 11.

Artikel 54

Gezien het een erkenningsaanvraag betreft, zal ook bij de kortlopende erkenning de beoordeling door een erkenningscommissie gebeuren.

De beoordeling gebeurt aan de hand van de 3 vermelde beoordelingscriteria, die verder zullen uitgewerkt worden door de Vlaamse Regering. Voor de toelichting van die criteria verwijzen we naar de toelichting van artikel 17.

De erkenningscommissie adviseert de Vlaamse Regering over de kortlopende erkenning.

Het derde lid vergt geen toelichting.

Artikel 55

Dit artikel stelt in het eerste lid dat na het toekennen van een erkenning, de vereniging een jaarlijkse werkingssubsidie kan ontvangen.

Het tweede lid bepaalt dat de subsidiebedragen voor een kortlopende erkenning worden bepaald aan de hand van de subsidiebedragen die erkende verenigingen in het kader van het decreet van 1991 en zijn uitvoeringsbesluit ontvangen, voor de overeenkomende categorie. Zo wordt ongelijkheid vermeden tussen de verenigingen die vanuit een verschillend subsidiekader worden erkend en gesubsidieerd. Het betreft voor de gewestelijke thematische verenigingen het subsidiebedrag van de verenigingen die geen bijkomende subsidie ontvangen. Het betreft ook de geïndexeerde subsidiebedragen.

Artikel 56

Dit artikel beschrijft de rapportering en de eindevaluatie van de kortlopende erkenning. Er is geen afzonderlijke tussentijdse evaluatie voorzien door het departement. Na het eerste jaar van de kortlopende erkenning wordt van deze verenigingen verwacht dat ze een erkenningsaanvraag voor de eerste erkenningsperiode van vijf jaar volgens dit voorontwerp van decreet, zullen indienen. Bij hun aanvraag moeten zij een tussentijdse evaluatie maken van hun kortlopende erkenning en worden ze beoordeeld op de (toekomstige) werking, waarbij er ook naar de voorbije werking wordt gekeken. Een afzonderlijke tussentijdse evaluatie na het eerste jaar van de kortlopende erkenning door het departement is dan ook niet nodig en creëert administratieve (over)last.

Bij de eindevaluatie gaat het departement na of de vereniging de vooropgestelde doelstellingen bij haar aanvraag tot kortlopende erkenning heeft gerealiseerd. Als bepaalde doelstellingen niet of onvoldoende werden gerealiseerd, dan moet de vereniging kunnen verantwoorden waarom dat zo is en dat haar werking gericht was op het behalen van de doelstellingen. Als die verantwoording ontoereikend is dan kan een deel van de subsidie worden teruggevorderd in verhouding tot de ontoereikende verantwoording.

Het derde lid vergt geen toelichting.

Artikel 57

Dit artikel bepaalt dat een vereniging die een startsubsidie ontvangt, deze niet meer zal ontvangen vanaf het eerste jaar dat een kortlopende erkenning loopt.

Artikel 58

Dit artikel bepaalt dat de erkenningen van onbepaalde duur in het kader van het voorontwerp van decreet van 1991 en zijn uitvoeringsbesluit stopgezet worden op 31 december 2026. Dit artikel bepaalt ook dat de tussentijdse opvolging, de rapportering, de uitbetaling van de subsidie voor de verenigingen die erkend zijn volgens het decreet van 1991, zullen gebeuren volgens dat decreet en zijn uitvoeringsbesluit voor de volledige werkingsperiode 2022-2026.

Dit artikel bepaalt ook dat als er gemeentefusies plaatsvinden binnen de subsidiëringsperiode die nog loopt tot en met 31 december 2026, de fusionerende gemeenten afzonderlijk meetellen voor de vereisten in verband met het minimumaantal gemeenten van het werkingsgebied en voor de ratioberekening van het werkingsgebied van regionale verenigingen van type 1 en type 2 zoals vermeld in artikel 5, paragraaf 2, 1° en 2° van het besluit van 18 december 2015 houdende de erkenning en subsidiering van milieu-en natuurverenigingen.

Afdeling 3. Inwerkingtreding

Artikel 59

Dit artikel vergt geen verdere toelichting.

Brussel, ...

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en
Toerisme,

Zuhal DEMIR